

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EV YÖNETİMİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

133731

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA SINIF İÇİ
ETKİNLİKLERE KATILAN VE KATILMAYAN ANNELERİN
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM HAKKINDAKİ BİLGİLERİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Hazırlayan
Nalan ARABACI

Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Ayşe B. AKSOY

133731

ANKARA – 2003

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Nalan ARABACI'ya ait "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Sınıf İçi Etkinliklere Katılan ve Katılmayan Annelerin Okul Öncesi Eğitim Hakkındaki Bilgilerinin İncelenmesi" adlı çalışma jürimiz tarafından Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....

Prof. Dr. Z. F. Yaşar Temel

Üye.....

Prof. Dr. Neriman ARAL

Üye Yrd. Doç. Dr. Ayşe B. Aksoy

A. Aksoy

ÖZET

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Sınıf İçi Etkinliklere Katılan ve Katılmayan Annelerin Okul Öncesi Eğitim Hakkındaki Bilgilerinin İncelenmesi.

Bu araştırma, okul öncesi eğitimde annelere uygulanan “Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı”nın, annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgilerine etkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemini, 2001-2002 Eğitim – Öğretim yılında Ankara İli Gölbaşı İlçesi’nde M.E.B’na bağlı Baldudak İlköğretim Okulu, Gündüzalp İlköğretim Okulu ve İnönü İlköğretim Okulu’ndaki anasınıflarına devam eden çocukların annelerinden oluşmuştur. Baldudak İlköğretim Okulu’nda anasınıfına devam eden 25 çocuğun annesi deney grubu, diğer iki okuldaki 25 çocuğun annesi de kontrol grubu olmak üzere, toplam 50 anne araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur.

Araştırmada ön test, son test ve kontrol gruplu araştırma deseni içinde çalışılmıştır. Bu çalışmada, araştırmacı tarafından deney grubundaki annelere uygulanmak üzere “Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı” hazırlanmıştır. Üç aşamadan oluşan katılım programı sekiz hafta sürdürülmüştür. Ayrıca program; ev ziyaretleri, sınıf içinde oluşturulan veli kütüphanesi, bülten panosu ve sınıf dışı etkinliklerle de desteklenmiştir. Kontrol grubunda ise herhangi bir katılım çalışması yapılmamıştır.

Araştırmaya katılan annelerin okul öncesi eğitimi hakkındaki bilgilerini belirlemek için kullanılan “Okul Öncesi Eğitim Bilgi Formu” ile, annelerin kişisel bilgilerinin elde edilmesinde kullanılan “Kişisel Bilgi Formu” araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

“Okul Öncesi Eğitim Bilgi Formu” deney grubundaki annelere, “Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı”ndan önce ön test, programın uygulanmasından sonra ise son test olarak verilmiştir. Aynı form kontrol grubunda ön test ve son test olarak uygulanmıştır.

Araştırmada, deneysel işlemde elde edilen verilerin analizinde Kruskal Wallis Testi, Mann-Whitney U Testi, İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının son test sonuçlarına göre, deney grubunun okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Kontrol grubunda da son test sonuçlarına göre, çok düşük düzeyde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0.05$).

Araştırma sonuçlarına göre, annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeyleri ile yaş, öğrenim durumu, sahip oldukları çocuk sayısı, okul öncesi eğitime devam eden çocuğun kaçıncı çocukları olduğu, çalışma durumu ve gelir durum arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak deney grubunda, annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgilerinin diğer çocuklarının okul öncesi eğitim alma durumlarına göre puanları ön testte anlamlı bulunurken ($p < 0.05$), katılım programının uygulanmasından sonra son testte anlamsız bulunmuştur ($p > 0.05$).

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi, Ebeveyn Katılımı, Ebeveyn Katılım Programları.

ABSTRACT

Analysis of the Knowledge about Preschool Education of Mothers who attended, and who did not attend in-class activities in Preschool Institutions.

This study is designed to analyze the impact of “Program of Involvement in Class Activities” on the mothers’ knowledge on preschool education.

The sample of the study includes the mothers of preschool age children attending to public preschools in Gölbaşı district of Ankara (Baldudak Basic Education School, Gündüzalp Basic Education School, İnönü Basic Education School). A total of 50 mothers involved in the study. Mothers were classified into two groups = control group (n = 25) and experiment group (n = 25).

The study design is consisted of pre-test, post-test and control group techniques. The program of involvement in in-class activities was developed by the author. The involvement program includes three phases and lasts for eight weeks. Furthermore, the program is supported by the following activities: home visits, in-class library for parents, news board and outside activities. These activities were all directed towards the experimental group. Any treatment was realized for control group.

“Preschool Education Information Form” was developed by the author in order to determine the knowledge of mothers on preschool education. Another form, namely “Personal Information Form” was also developed to find out the personal background information of mothers.

The first form was used as pre-test and post-test for experiment group mothers. The same form was also administered to control group mothers.

The data obtained were analysed using the following techniques: Kruskal Wallis Test, Mann-Whitney U Test, Test of the Significance of the Variance between two means, and One-Way Variance Analysis (ANOVA).

In accordance with the results of post-tests of both groups, there is a statistically significant difference for experimental group regarding knowledge level on preschool education ($p < 0.05$). Post-test results also indicate statistically significant difference for control group, but this value is very low ($p < 0.05$).

The findings indicate that there is no statistically significant correlation between the mothers' knowledge on preschool education and such factors as age, educational background, the number of children, occupational status and income. It is also found that mothers in experimental group knowledge on preschool education is statistically significant in pre-test in relation to their other children's having preschool education ($p < 0.05$). However it is found to be statistically insignificant in post test ($p > 0.05$).

Key terms: Preschool Education, Parent – Child Relationship, Parent Involvement, Parent Involvement Programs.

ÖNSÖZ

Okul öncesi yıllar, çocuğun yaşamındaki en önemli dönemlerden birisini oluşturmaktadır. Bu dönemde ebeveyn katılımına olanak sağlayan okul öncesi eğitim programları, ailenin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda güçlenmesine ve okul öncesi eğitimin niteliğinin artmasına yol açacaktır. Bu nedenle, ebeveynlerin sınıf içinde ve dışında katılabilecekleri etkinliklerin planlamasına ihtiyaç duyulmaktadır. Deneysel olarak çalışılan bu araştırmada, annelerin sınıf içi etkinliklere katılımları ile okul öncesi eğitime ilişkin bilgileri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Bu araştırmanın her aşamasında, hem bilimsel hem de manevi katkılarıyla bana yol gösteren danışmanım Sayın Yard. Doç. Dr. Ayşe B. AKSOY'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma verilerinin toplanması ve eğitim programının uygulanması sırasında bana gösterdikleri yardımlardan dolayı, 2001-2002 Eğitim – öğretim yılında Gölbaşı İlçesi Baldudak İlköğretim Okulu anasınıfına devam eden çocuklara ve annelerine teşekkür ederim.

Araştırmanın istatistiksel analizlerinde katkıları bulunan Sayın Doç. Dr. Emin KARİP ve Sayın Arş.Gör. Feridun SEZGİN'e , araştırmanın bütün aşamalarında bana destek olan aileme teşekkür ederim.

Nalan ARABACI

Ankara 2003

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ	ix
I. GİRİŞ.....	1
1.1. Okul Öncesi Eğitim.....	2
1.2. Okul Öncesi Eğitim Programı.....	3
1.3. Okul Öncesi Eğitim Programına Ebeveyn Katılımı	5
1.3.1. Ebeveyn Katılımının Önemi	8
1.3.2. Ebeveyn Katılımı Şekilleri	14
1.3.3. Ebeveyn Katılımının Engelleri	22
1.3.4. Ebeveyn Katılımının Planlanması	23
1.3.5. Ebeveyn Katılımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenler	26
1.4. Okul Öncesi Eğitim Yaklaşımlarında Ebeveyn Katılımı	28
1.4.1. Head Start Yaklaşımı	28
1.4.2. High/Scope Yaklaşımı.....	29
1.4.3. Reggio Emilia Yaklaşımı	31
1.4.4. Yapılandırılmış Yaklaşım.....	31
1.4.5. Portfolio Yaklaşımı	32
1.4.6. Diagnostik Yaklaşım.....	34
1.5. Konu ile İlgili Araştırmalar	34

II. AMAÇ VE ÖNEM.....	39
2.1. Amaç.....	39
2.2. Temel Problem.....	39
2.2.1. Alt Problemler	39
2.2.2. Önem.....	40
2.2.3. Sayıtlılar	40
2.2.4. Sınırlılıklar	41
III. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE ARAÇLARI.....	42
3.1. Evren ve Örneklem	42
3.2. Araştırma Deseni.....	42
3.3. Verilerin Toplanması.....	42
3.4. Veri Toplama Araçları.....	43
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	43
3.4.2. Okul Öncesi Eğitim Bilgi Formu	44
3.5. Süre ve Olanaklar.....	45
3.6. Annelerin Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı	46
3.6.1. Programın Amacı.....	46
3.6.2. Programın Hazırlanması	46
3.6.3. Programın Uygulanması	47
3.6.4. Uygulama Basamakları.....	47
3.7. Verilerin Çözümlemesi	50

IV. BULGULAR VE TARTIŞMA 51

V. SONUÇ VE ÖNERİLER 82

KAYNAKÇA

EKLER

EK-1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

EK-2: OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİLGİ FORMU

EK-3: KATILIM PROGRAMININ 1. AŞAMASINA AİT GÜNLÜK
PLAN ÖRNEĞİ

EK-4: KATILIM PROGRAMININ 2. AŞAMASINA AİT GÜNLÜK
PLAN ÖRNEĞİ

EK-5: KATILIM PROGRAMININ 3. AŞAMASINA AİT GÜNLÜK
PLAN ÖRNEĞİ

EK-6: ANNELERİN PROGRAMDAKİ OYUN ETKİNLİĞİNE
KATILIM DÜZEYLERİNİ GÖSTEREN BİR ÖRNEK

EK-7: PROGRAMA AİT FOTOĞRAF ÖRNEKLERİ

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Deney ve Kontrol Grubunda Bulunan Annelerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	52
Tablo 2. Deney Grubunun Ön Test ve Son Test Ortalama Puanları t-Testi Sonuçları	55
Tablo 3. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Ortalama Puanları t-Testi Sonuçları	57
Tablo 4. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Ortalama Puanları t-Testi Sonuçları	59
Tablo 5. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Ortalama Puanları t-Testi Sonuçları	60
Tablo 6. Okul Öncesi Eğitim Programına Katılım Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	62
Tablo 7. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test ve Son Test Fark Puanlarının Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları.....	63
Tablo 8. Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerinin Yaşlarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	64
Tablo 9. Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerinin Öğrenim Durumlarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	66
Tablo10. Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerinin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları....	68
Tablo11. Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerinin Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocuğunun Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	70
Tablo12. Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerinin Çalışma Durumlarına Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	71
Tablo13 .Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerinin Diğer Çocuklarının Okul Öncesi Eğitim Alma Durumlarına Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları	73

Tablo14. Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerinin Ailenin Gelir Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	75
Tablo15.Okul Öncesi Eğitimde Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı Konusunda Annelerin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	78

I. GİRİŞ

Aile, çocuğun yaşamını etkileyen en önemli kurum olarak görülmektedir. Çocuğun doğumla beraber getirdiği bireysel özellikleri, aile içindeki ilişkilerle şekillenir ve ilerideki yaşantısında belirleyici bir rol oynar. Çocuk, okul öncesi yılları kapsayan 0-6 yaş döneminde, ailesinden aldığı güven ve destekle sosyalleşme sürecinde önemli adımlar atar. Aile ortamında çocuğun ilk eğitimcileri ebeveynleridir ve ailenin varlığı çocuk için başlı başına bir güç ve güven kaynağı olmaktadır. Ancak ailelerin, çocuğu eğitme ve yetiştirme becerilerinin birbirlerinden çok farklı olduğu da bilinmektedir. İşte bu nedenle, aile ortamında başlayan eğitimin devam ettirilmesini sağlayacak eğitim kurumlarına ihtiyaç vardır.

Okul öncesi yılların önemi düşünüldüğünde, çocuğa bu dönemde verilecek nitelikli bir eğitimin, onun ilerideki yaşantısında ulaşacağı başarılarla bir zemin hazırlayacağı gerçeği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan, bu dönemde verilecek eğitimin kapsamı ve niteliği oldukça önemli bir konudur. Yapılan araştırmaların çoğunluğunda, okul öncesi eğitimde başarı sağlanmasının ve bu başarının sürdürülmesinin ancak aile ve okulun işbirliği ile mümkün olabileceği görüşü desteklenmektedir. Çocuklarını herkesten iyi tanıyan ebeveynler ve çocuklarla deneyim sahibi olan öğretmenler, çocuğa uygun programların hazırlanmasında birlikte çalıştıklarında, nitelikli bir eğitim ortamı yaratılmış olacaktır.

Bu nedenle, bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de okul öncesi eğitimde ebeveyn katılımına yer veren programlar giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Kuşkusuz, okulun ve ebeveynlerin işbirliğinin yararına olan inançları sürdürükçe, bu durum çocukların olduğu kadar toplumun geleceğini de olumlu yönde etkileyecektir.

1.1. Okul Öncesi Eğitim

Çocuğun yaşamında kendine davranış örneği olarak seçtiği ilk model ebeveynleridir. Çocuğun sosyal gelişim sürecinde geliştirdiği kişilik, en yakın çevresi yani anne-baba, kardeşler ve ev içinde yaşayan diğer aile üyeleriyle yakından ilişkilidir. Yakın çevresinin çocuğa gösterdiği olumlu ve olumsuz tepkiler, kişiliğinin gelişmesinde önemli rol oynar. Ancak aile çevresindeki koşulları ne denli iyi ve elverişli olursa olsun, çocuğu yaşıtlarıyla birlikte uygun bir ortamda ve uzman eğitimcilerin gözetiminde temel öğrenim olan ilköğretime hazırlamak daha olumlu sonuçlar vermektedir. Özellikle çocukların temel eğitime başlayıncaya kadar geçirdikleri birçok kritik dönemi içine alan ve gelişim hızlarının çok yüksek olduğu okul öncesi dönem, bu bakımdan daha da çok önem taşımaktadır (Aral, 2000:12, Kağıtçıbaşı, 1991: 55; Yavuzer, 2000:170).

Dünyada ve ülkemizde eğitim sistemi içindeki ilk basamağı, okul öncesi dönem oluşturmaktadır. Bu dönem çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı zamana kadar geçen yılları kapsar. Okul öncesi eğitim; 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun zengin ve uyarıcı çevre imkanları sağlayan, onların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve dil gelişimlerinin desteklendiği, toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi şekilde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitim süreci olarak tanımlanabilir (Bilir, 1993: 63).

Çocuğun, bu dönemde temel fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanarak sağlıklı bir kişiliğin temelini atılması, onun eğitim sürecine aktif ve başarılı bir uyum yaparak dengeli bir yetişkin olmasının yolunu açar. Çocuk başkalarıyla iyi geçinmesini, duygu ve düşüncelerini ifade etmesini, başkalarının düşüncelerine saygı göstermesini, kendi görüşlerini başkalarına kabul ettirmesini, toplum kurallarına saygı göstererek bunlara uymasını hep

toplumsal etkinlikler içinde öğrenir (Binbaşıoğlu,1978: 185; Yeşilyaprak, 2000: 71).

Sonuç olarak, yaşamın ilk yıllarında alınan eğitimin ve geçirilen deneyimlerin daha sonraki yaşlarda öğrenme yeteneği ve akademik başarı üzerinde önemli etkileri vardır.Okul çağına kadar olan çocukların bedensel,sosyal duygusal, zihinsel gelişimlerini sağlamada ve yeteneklerinin gelişmesinde, okul öncesi eğitim kurumlarının önemli katkısı çocuk ilköğretime başladığı zaman kendisini göstermektedir (Fidan,1977:10,. Kağıtçıbaşı, 1993:68).

1.2. Okul Öncesi Eğitim Programı

Okul öncesi eğitim, çevresini merak eden, öğrenmeye ve düşünmeye güdülenmiş çocuğun bu özelliklerini yönetme,teşvik etme ve geliştirme gibi çok önemli bir görev üstlenmiştir.1960'larda ve 1970'lerin başında Amerika'da, yapılandırılmış okul öncesi eğitim programlarının, dezavantajlı çocuklarda olumlu etki yapmadığı sonucuna varılmıştır.Ancak Lazar (1978)'in orjinal çalışmayı yeniden değerlendirme çalışması, Weikart (1978)'in uzunlamasına araştırmalara ilişkin raporları ve Dye (1984)'ın araştırması, programların ilerlemeyi teşvik ettiği ve okul öncesi eğitimin etkilerinin kalıcı olduğu yönünde birleşmiştir (Akt. Genç, 2001: 1).

Eldeki araştırma sonuçları, bir yetişkin ya da başka çocuklarla sistemli olarak çalışan çocuğun bilişsel gelişiminin ve diğer özelliklerinin zenginleştiğini, beslendiğini ve kapasitesinin en üst düzeye çıktığını göstermektedir. Bu nedenle çocuğun bilişsel gelişiminde kilit nokta olan öğretmen; okulda çocuklarla birlikte çalışmalı, çocukları gereğinden çok fazla bağımsız bırakmamalıdır. Çocukları aşırı derecede bağımsız bırakma eğilimi, çocukların bilişsel gelişimini yavaşlatmaktadır.Çocuğun tam olarak gelişimini sağlayabilmek için sistemli olarak daha karmaşık becerileri kazanmasına yol

göstermelidir. Bunu da ancak bu alanda yetkin bir yetişkin yapabilir. Uzman kişinin hazırlayacağı eğitim programı çocuk için bilişsel bir ilerleme sağlayabileceği gibi psikososyal, fiziksel ve devinimsel gelişimlerini de hızlandırabilir (Genç, 2001:1).

Hangi düzeyde ve nerede olursa olsun eğitimde çocuğun gelişim durumunu, ilgilerini, ihtiyaçlarını, yeteneklerini ve içinde bulunduğu çevre şartlarını bilmek ve karşılaştığı problemler hakkında fikir sahibi olmak gerekmektedir. Ancak bu durumda etkili bir eğitimden söz edilebilir. Eğitim programı, başta çocuğun yaş ve gelişim düzeyine, bulunduğu çevrenin özelliklerine, çocuğun ve toplumun ihtiyaçlarına göre çeşitlenip, şekillenmektedir (Kandır, 1999:82; Aral, 2000: 59).

Eğitim programları arasında geniş farklılıklar olmakla birlikte, ortak olarak gözlenen özellikler şöyle sıralanabilir:

- Belli hedefleri gerçekleştirebilmelidir.
- Çocuğun bireysel ihtiyaçlarına uygun olmalıdır.
- Çocuğun yönlendirdiği etkinliklerle, öğretmenin yönlendirdiği etkinlikler arasında bir denge olmalıdır.
- İnsan ilişkilerine dayalı bir atmosferin gelişimi sağlanmalıdır.
- Okul öncesi eğitim kurumunun eğlenceli, zevk alınan bir yer olması sağlanmalıdır.
- Ürünleri değerlendirmelidir.
- Ebeveynleri çocukların eğitimine katmalıdır (Genç, 2001: 1-2).

Bütün bunlardan sonra sıra, çocuğa bu programın uygulanabileceği bir ortamın hazırlanmasına gelmektedir. Eğitim ortamı oluşturulurken, çevrede bulunan artık materyallerden, günlük yaşamda kullanılan gerçek materyallerden ve kaynak kişilerden yararlanılmalıdır. Bu amaçla, programa ailelerin ve toplumun katılımı sağlanmalıdır. Eğitim ortamı sınıf içi ile sınırlı kalmamalıdır. Düzenlenen eğitim ortamı bireysel ve grup çalışmalarına olanak

vermelidir. Ortam düzenlendikten sonra programda yer verilecek etkinlikler incelendiğinde, özelliklerine göre şu şekilde gruplandığı görülmektedir.

- Serbest Zaman Etkinlikleri; ilgi köşelerinde oyun ve sanat etkinliklerinden oluşmaktadır.
- Grup Etkinlikleri; öğretmen rehberliğinde yapılan Türkçe Dil Etkinliği, Oyun Etkinliği, Müzik Etkinliği, Fen ve Doğa Çalışmaları ve Okuma – Yazmaya Hazırlık Çalışmalarıdır.
- Rutin Etkinlikler; günlük programda kahvaltı, yemek yeme, tuvalet ve dinlenme gibi her zaman aynı saatlerde yer alan etkinliklerdir. (Kandır, 1999: 87-89; Milli Eğitim Komisyonu, 2002: 14).

Son yıllarda okul öncesi eğitim programlarında, program etkilerini artırmak amacı ile ebeveyn katılımı çalışmalarına gereken önem verilmeye başlanmıştır. Ebeveyn katılımı ile, başta çocuğun akademik başarısı olmak üzere birçok gelişim alanları arasında olumlu bir ilişkinin bulunduğu belirtilmektedir. Bundan sonra, okul öncesi eğitimde ebeveyn katılımı çeşitli yönleri ile ele alınacaktır.

1.3. Okul Öncesi Eğitim Programına Ebeveyn Katılımı

Ebeveynin öğrettikleri ve yakın çevresinden alınan bilgiler, çocuğun yaşamını önemli ölçüde etkiler. Dolayısıyla okul öncesi eğitim programına ebeveyn katılımını sağlamak çocukların gelişimi açısından üzerinde önemle durulan bir konu haline gelmiştir. Çocuk ilk eğitimini ailede alır ve ebeveynler çocuğun yeni şeyler öğrenmesini sağlayan ilk eğitimcileridirler. Çocuğun kalıtımla getirdiği özelliklerinin ne kadar gelişeceği, nasıl biçimleneceği ve daha sonraki yılları ne derece etkileyeceği; ailenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel niteliği, çocuklarına sağladıkları uyarıcılar, aile bireylerinin birbirleriyle olan ilişkileri, çocuk yetiştirme tutumları, sözel iletişim biçimleri, nasıl bir model oluşturdukları, sağlık, beslenme, gelişim ve eğitim

konularındaki bilgileri gibi aile ortamı ile ilgili pek çok değişkene bağlıdır. Günümüz eğitim anlayışında, okulun çevre ile işbirliği içinde olması, hayata hazırlaması, hatta hayatın içinde olması ilkesi, her geçen gün daha fazla kabul görmektedir. Okul, bir yandan çocuk ve gençlerin hayata hazırlanmalarında ve sosyalleşme sürecinde önemli rol oynarken, aynı zamanda ebeveynlerin eğitimi konusunda da yardımcı olmak zorundadır. Bu görüş geleneksel okul öncesi eğitim programlarındaki yaklaşımlardan farklıdır. Geleneksel yaklaşımlarda aile çocuğu okula getirir, bırakır ve acil durumlar dışında okulda çocuğuyla etkileşimde bulunması desteklenmez. Okulda öğretmen çocukla ilgilenen, onu yöneten ve gözleyen tek kişidir. Bu koşullar altında çocuk istenen davranışı kazanamadığında öğretmen aileyi, aile de öğretmeni suçlayabilir. (Yıldıran, 1983: 82; İşmen, 1996: 30; Ersoy, 1999: 58-59; Oktay, 1999: 203).

Okul öncesi eğitim programlarının etkilerini inceleyen Schafer (1973) bunun sonucunda daha kapsamlı bir eğitim tanımına gerek olduğu sonucuna vararak şu görüşü belirtmiştir:

“Eğitimciler, aile bakımı ve eğitim becerileri konusunda ebeveynleri ve geleceğin ebeveynlerini eğitmelidir. Çocuğu eğitme ve bakım konusunda ailenin yeteneği stres nedeniyle zayıflar; komşulardan, arkadaşlardan, akrabalarından, sosyal gruplardan ve ilgili uzmanlardan gelecek destekle güçlenir. Okullar, çocuğun eğitimi için gerekli ancak yeterli değildir. (Akt.Honig, 1990: 13-14).

Tüm ebeveynler çocuklarının okuldan zevk almasını ve okuldaki çalışmalarında başarılı olmasını isterler. Başarılı bir eğitim gerçekleştirilebilmesi için öğretmenle çocuk arasında güven ve sevgi ilişkisinin kurulması, bunun yanında öğretmenin çocuğu tanması, onun ihtiyaçlarını ve yaşadığı ailenin özelliklerini de bilmesi gerekir. Bu nedenle okul öncesi dönemde öğretmen-ebeveyn ilişkisi diğer eğitim dönemlerinde olduğundan çok daha önemlidir (Ashlock, 1990:42; Oktay, 1999:203).

Verilen eğitimin evde de devam etmesi amaçlanıyor ise, okul öncesi eğitim programı hazırlanırken sadece çocuk değil, çocuğun ailesi de bu programın içinde düşünülmelidir. Irk, kültür vb. konularda önyargısız sınıflar yaratılması için ebeveynlerin desteği gereklidir. Nitelikli bir eğitim kurumu çocuğun yaşamında ailenin ne denli önemli bir yer tuttuğunun farkındadır. Programını aileye sadece çocuğu ile ilgili bilgilerin anlatıldığı değil, ebeveynlerin de içinde olduğu ve katkıda bulunabileceği bir şekilde düzenler. Eğer eğitimciler öğrencilerini çocuk olarak görürlerse, hem ailelerini hem de çevreyi, okul ile birlikte çocuklarının gelişimi ve eğitimi için ortak olarak görebilirler. Ebeveynlerin eğitimsel olarak statüsü geliştirilmedikçe, ev-okul işbirliği de geliştirilemez. Dinamik bir ilişki her iki tarafa da özgüven kazandırır (Wolfendale, 1992: 139; Barta, 1997: 28, Aksoy, 1999: 42-43).

Batı ülkelerinde okul – ebeveyn işbirliği konusunda yönetmelikler çıkartılmış, desteklenmesi için çalışmalar yapılmıştır. Çünkü bu işbirliğinin çocuk ve ebeveynin eğitime çok olumlu katkıları olduğu gözlenmiştir. Ebeveyn katılımından en fazla memnun olanlar ise, okul öncesi ve ilkokul çocuklarının oluşturduğu gruptur. Yapılan çalışmalar, ebeveynler ve öğretmenler arasında çocuğun davranışlarını değerlendirme konusunda yaklaşık % 60 uyum olduğunu göstermektedir. Ancak ortak toplantılar ve paylaşımlar olduğunda bu oran % 90'lara kadar yükselmektedir. Batı ülkelerinde yapılan çalışmalarda ebeveynlerin katılımlarının; ebeveyn toplantıları (% 78), küçük onarımlar (% 65), çocukların ulaştırılması (% 54), iş ve meslek tanıtımı (% 45), öğretmen denetimi ile çocuklara etkinlik yaptırma (% 36), kitaplık oluşturma (% 29), spor vb. etkinlikler (% 22), çocukların giyinme, beslenme vb. gereksinimlerini karşılama (% 20) gibi etkinliklerde toplandığı görülmüştür (Akt. Öktem, 1994: 95-97).

1.3.1. Ebeveyn Katılımının Önemi

Amerika’da, Lazar ve Darlington (1982) tarafından okul öncesi eğitim programlarına devam eden çocuklar üzerinde 15 yıl sürdürülen çalışma sonucunda aşağıdaki görüşler belirtilmiştir:

“Ebeveynlerin programa doğrudan katılımı çocuğun ilerideki yaşantısında ve gelişmesinde önemli bir unsurdur. Tüm aileye hizmet verilmesiyle çocuklar için daha fazla kazanım elde edilmiştir. Sistematik ve planlı katılım türleri katılımcılar tarafından iyi karşılanmıştır. Ebeveynler okulda bulunarak sınıfların iyi organize ve amaçlı olduklarını görmüştür ki, bu deneyim sayesinde ebeveynler çocuklarının gelişimlerini anlamışlar ve okuldaki eğitimlerine katılmışlardır” (Akt. Jowet, 1990:45).

Araştırmalarda, farklı ebeveyn katılımı sonuçları desteklense de ebeveynler ve eğitimciler aşağıda belirtilen durumları gerçekleştirmede gelişimsel ve eğitimsel önem bulunduğunu kabul etmektedirler.

- Ebeveynlerin ve öğretmenlerin okulda çocukların yaptıkları konusunda beklentilerini aktarması
- Ebeveynlerin çocukların akademik çalışma ve başarılarını gözlemesi
- Ebeveynlerin okulla ilgili olarak çocukla konuşması
- Ebeveynlerin çocuklara evde öğrenme deneyimleri sunması
- Ebeveynlerin çocukların genel olarak refahını destekleyen okul hizmetleri alması
- Ebeveynlerin okullara değerlerini ve beklentilerini aktarması
- Okulların okul öncesi eğitim konusunda ebeveynlerle iletişim kurması (Coleman,1999: 76).

Aile çocuğun informal eğitiminin gerçekleştiği, okullar ise, çocuk ve gençlere formal eğitim olanaklarının sunulduğu kurumlardır. Toplumsal

amaçlara ulaşmak için formal ve informal eğitim süreçlerinin birbirleri ile bütünleşmesi ve tutarlılık göstermesi gerekmektedir. Okulların belirlenen amaçlarına ulaşabilmesi için çocuğun ailesinin de okulda verilen formal eğitim sürecine katılması ve destek vermesi gerekmektedir. Farklı kültür zeminine sahip, farklı çocuk yetiştirme tarzlarını benimseyen ebeveynlere bu konuda en büyük destek öğretmenler ve okuldur. Ebeveynlerin okul etkinliklerine katılmalarına ilişkin olarak yapılan araştırmalar göstermiştir ki, okul – ebeveyn işbirliği, bütün tür ve düzeydeki okullarda öğrenim gören çocukların başarısının artırılmasında temel anahtarlardan biridir (Haseloff, 1990: 52, Kuşin, 1991:74, Pehlivan, 1997: 41).

Bronfenbrenner (1974) de çeşitli programların etkileri konusunda derinlemesine bir inceleme yaptıktan sonra şu sonuca varmıştır:

“Bulgulara göre, aile çocuğun gelişimini hızlandırmada ve sürdürmede en etkili ve ekonomik sistemdir. Ayrıca aktif katılımcı olarak çocuğun ailesinin katılımı programın başarısında önemlidir. Bu tür bir aile katılımı olmadan en azından programın bilişsel alandaki etkileri, programın sona ermesinden hemen sonra hızla ortadan kalkar” (Akt. Honig, 1990: 13).

Eğitiminin başlattığı kaliteli programlar ebeveyn katılımını hızlandırır. Çünkü ebeveynler çocuklarındaki istedik değişikliklere olumlu karşılık verirler. Öte yandan bunun tersi de olabilir. Ebeveynler programa daha fazla katıldıkları için eğitimciyi kendilerine daha fazla karşılık verecek bir programı uygulamaya motive edebilirler. Okulun ve ailenin sorumluluklarının nerede başlayıp nerede bittiğini kesin çizgilerle birbirinden ayırmak zordur. Bu iki kurum sürekli birbirleri ile etkileşim halindedir ve birbirlerinin yaşantılarını dolaylı ya da dolaysız şekilde biçimlendirirler. Bunun sonucu olarak da okul öncesi eğitimcileri kaliteli program tanımlarının ebeveyn katılımını içermesi gerektiğini kabul etmeye başlamışlardır. Çocuklar okul öncesi programında başarılı olacaksa ebeveynler çocuklarının gelişimini ve öğrenme tarzlarını, ayrıca okulun programını, etkinliklerini ve öğretim yöntemlerini daha iyi

anlamalıdır. Atkin ve diğ. (1988) bu görüşü destekleyecek şekilde:” Profesyoneller ve ebeveynler aynı hedefleri paylaştıklarında ve aktif işbirliği içinde olduklarında yapmak istedikleri gerçeğe dönüşür görüşü, gitgide artan ölçüde kabul edilmekte ve desteklenmektedir” demektedirler. (Gelfer, 1991: 164; Endsley, 1993: 53-59; Öktem, 1994: 95; Akt. Bartholomew, 1997: 1-2).

Ebeveynler çocuklarını yakından tanır ve öğretmenlerle paylaşabilecekleri pek çok değerli bilgileri vardır. Öğretmenler ise çocuk gelişimi konusunda bilgilidir ve çocuklarla deneyimleri vardır. Bu nitelikler öğretmenleri ebeveynler için değerli kaynaklar haline getirmiştir. Her iki taraf da çocuğun gelişimiyle birinci derecede ilgilidir ve bu ortak ilgi ebeveynlerle öğretmenleri ortak yapmaktadır (Bundy, 1991: 12).

Çocuğun eğitimi ve bakımında ebeveynlerin katılımı teşvik edilmelidir. Ev ile okul arasında etkili ve karşılıklı, tatmin edici bir ilişki kurulması için öğretmen ile ebeveynler, paylaşacak ve birbirlerine aktaracak pek çok konu olduğuna inanmalıdır. Öğretmen ve ebeveynler pek çok şekilde birlikte çalışabilir ve iletişim kurabilirler. İyi, işlerliği olan bir ebeveyn – öğretmen işbirliği; dürüst, güvenilir ve saygılı bir iletişimle başlar. Ebeveynler ile öğretmen arasındaki iletişim çocuğun gelişmesi, büyümesi ve öğrenmesinde önemlidir. Bu iletişim ebeveynlere evde çocuklarına yardımcı olmalarını sağlayan bilgiler verir. Ebeveynler de çocuğun ilgileri, bireysel ihtiyaçları, kapasitesi, alt yapısı ve öğrenme tarzı konusunda öğretmene bilgiler vererek destek alır (Gelfer, 1991: 164; Endsley, 1993: 53).

Ebeveyne eğitim vererek ailenin okul öncesi eğitime destek olabilmesini sağlamak, böylece çocukların en iyi şekilde büyüme ve gelişmelerine yardımcı olarak daha sonraki okul dönemlerinde oluşabilecek olumsuz etkenleri azaltmak ebeveyn katılımının başlıca amaçlarından birini oluşturmaktadır. Ebeveynlerin eğitim programına katılımıyla, okula ve öğretmene olan güvenleri de artabilir. Ebeveyn, çocuğuyla birlikte etkinliklere

katılmayı eğlenceli bulabilir ve çocuğunun öğrenme ihtiyaçlarını bilerek kendinden emin olur. Ailedeki disiplin anlayışı ile, aile üyeleri arasındaki ilişkiler, ebeveynin çocuğa karşı tutumlarının öğretmen tarafından bilinmesi de, onun çocukta gözlediği çeşitli davranışları anlayıp değerlendirmesine ve çocuğu daha iyi anlamasına yardımcı olacaktır (Mağden, 1993: 173; İşmen, 1996: 31).

Zigler (1970), ailevi – kültürel deneyimlerin çocuğun eğitimsel başarı motivasyonunu ve duygusal gelişimini nasıl etkilediğini incelemiştir:

“Yaşantılarında önem taşıyan yetişkinlerden yeterli ilgi ve sevgi görmeyen çocuklar ilerideki yaşlarda buna ihtiyaç duyar. Bilişsel çalışmalarla karşı karşıya geldiklerinde bu çocuklar entellektüel problemleri çözmek için çok istekli değillerdir. Bu tür çocuklar öğretmenin, çalışmaları kendileri için yapmasını isterler. Öğretmen durumun sadece bilişsel yönleriyle ilgilenir ve çocuğun zekasının az olduğu sonucuna varır. Öte yandan durumu daha yakından inceleyen öğretmenler çocuğun performansına olumsuz etkisi olan nedenin, çocuğun yetişkinlerle olumlu etkileşime duyduğu ihtiyaç olduğu sonucuna varır. Çocuğun duygusal ihtiyaçlarını dikkate alır ve bunları tatmin etmeye çalışırsak, çocuğun daha iyi okul performansı elde etmesine şahit olmak şaşırtıcı değildir “(Akt. Honig, 1990: 10).

Okul-ebeveyn işbirliği, öğretmenin aileyi daha yakından tanımasına yardım ettiği gibi, ailenin de okulu daha iyi tanımasına yardımcı olur. Ebeveynler bu şekilde kendi gözleriyle okulu görür, programın nasıl işlediğini, çocukların oynadığı rolleri, öğretmenin rolünü, çocuklarını nasıl destekleyebileceklerini anlarlar. Ebeveyn, öğretmen ve çocuk arasındaki başarılı ilişki tüm taraflar okul ortamında bir araya geldiklerinde gelişir. O'Brien (1989) ebeveynlerin çocuklarının sınıflarını ziyaret etmeleri yönünde teşvik edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Sınıfta ebeveynler öğretmenlerin nasıl öğretim yaptığını görebilirler ve evde pekiştirebilecekleri fikirler alırlar. Ebeveynler öğretmenleri gözlerken kendilerinin çocuklarıyla etkileşimlerinde neler yapabileceklerini görürler. Bu şekilde evde uygulayabilecekleri kendi

görüşlerini geliştirirler (Gelfer, 1991: 164; Akt. Sutherland, 1991: 126; Oktay, 1999: 203-204).

Çocuklar üzerinde yapılan çeşitli deneyler ve araştırmalar göstermiştir ki, okula başlamadan önce okuma öğrenen çocuklar, ilkokul döneminde öteki çocuklardan daha ileride olmaktadır. Zeka dereceleri eşit çocuklar arasında yapılan incelemelere göre, önceden okuma bilenlerin okulda öğrenenlere oranla daha başarılı olmasının nedeni, çocuklar arasındaki ayırım değil, anneleri arasındaki ayırmadır. Başarılı çocukların annelerinin, eğitici, çocuğun zekasını geliştirici, yeteneklerini besleyici bir ortam yarattıkları görülmektedir. Bu anneler çocuklarına kitap okumuşlar, çocuğun okumaya ilgi duymasını sağlayacak, yazmaya yöneltecek malzemeler bulundurmuşlar, çocuklarının sözcüklere ve anlamlarına ilgi duymasını sağlamışlardır. Bu anneleri öteki annelerden ayıran özellik, sadece çocukları için yaptıkları değil, görüş ve inançları olmuştur (Akt. Dodson, 1998: 236-237).

Sonuç olarak okul öncesi eğitimde, ebeveyn katılımının çocuğa, ailesine, öğretmene ve okula olan yararları şu şekilde açıklanabilir:

Çocuk açısından;

- Çocuğu mutlu ve başarılı bir kişi olarak hayata hazırlama
- Okul ile ev arasında, çocuğa gösterilebilecek farklı eğitim tutumlarını ortadan kaldırma.
- Evin devamı olan güvenli bir ortamda daha iyi bir öğrenim fırsatı yaratabilme (Oktay, 1999: 206)
- Çocuğun, ebeveynleri tarafından kendisine ve eğitimine zaman ayırıldığını ve katkıda bulunulduğunu görerek, paylaşmanın ve sahip çıkılmanın verdiği güven duygusunu yaşamasını sağlama (Öktem, 1994: 98).
- Çocuğun akademik motivasyonunu olumlu yönde etkileme (Honig, 1990:11)

Aile açısından;

- Çocukların eğitimlerinde kendi rollerinin öneminin farkına varabilme
- Çocuğun gelişimine çok yönlü olarak katkıda bulunabilme
- Çocukla sağlıklı bir iletişim kurabilme
- Zaman ayıramamaktan duyulan suçluluk duygusunu yok edebilme
- Yeni beceriler kazandırabilme (Oktay, 1999: 206).
- Bu konuda kendine güven duyabilme (Ömeroğlu, 1992: 5).
- Kendi ilgi, yetenek ve becerilerinin farkına varabilme, diğer yetişkinlerle arkadaş olarak bilgileri paylaşımlarına yardımcı olabilme (Öktem, 1994: 96; İşmen, 1996: 31).
- Çocuklara duydukları saygının artarak, onları birey olarak görebilme ve çocuğuna olumlu yönden bakabilmesini sağlama (Ömeroğlu, 1992: 5; Oktay, 1999: 206).

Öğretmen açısından;

- Sağlıklı iletişim sonucu programını daha kolay gerçekleştirebilme, çocuğu kolayca tanıyabilme ve böylece çocukların ilgilerinin, olumlu ve olumsuz etkenlerin, ev ortamındaki değişimlerin farkına vararak problemleri çözebilme
- Çocuğun gelişimi ile ilgili bilgileri ebeveynden doğrudan ve ayrıntılı biçimde alabildiğinden, yaptığı çalışmalarda kendini güvende hissederek iş tatminindeki artışı sağlayabilme (İşmen, 1996: 31; Oktay, 1999: 206).

- Ebeveynlerle sorumluluklarını paylaşarak yükünü hafifletebilme (Berger, 1998: 215; Oktay, 1999: 206).

Okul açısından;

- Eğitimin sürekliliğini sağlayabilme
- Çocuğun çok yönlü gelişimine katkıda bulunabilme
- Amaçlarına daha kolay ulaşabilme
- Eğitimde fırsat eşitliğini sağlayabilme
- Eğitimin kalitesini artırabilme
- Sorumluluklarını paylaşabilme
- İş tatminindeki artışı sağlayabilme (Oktay, 1999: 206).
- Toplumun çocuğa ve çocuğun eğitime bakış açısının değişmesini sağlama (Ömeroğlu, 1992: 5).

1.3.2. Ebeveyn Katılımı Şekilleri

Okul öncesi eğitimde ebeveyn katılımı aşağıda belirtilen şekillerde gerçekleştirilebilir.

Ev ziyaretleri

Ev ziyaretlerinin amacı, çocukların, öğretmenlerine kendi tanıdıkları ve bildikleri ev ortamında tanıştırılmasıdır. Bu durum ebeveynler için de çocuklarını emanet edecekleri kişiler ile tanışmak ve konuşmak için bir fırsat oluşturmaktadır. Ortam yabancı olduğundan, ebeveynler utangaç olabilir ve konuşmaya istekli olmayabilirler. Dolayısı ile bazı programlar ebeveynleri ziyaret etmeleri için öğretmenleri teşvik eder. Öğretmen eve geldiğinde çocuk

kendisini özel hisseder. Ziyaret, program hedeflerinin açıklanması için de uygun olabilir. Ebeveynler bu şekilde işbirliğini kabul eder ve okula yönelik olumlu tutumlara sahip olabilirler. Ziyaret sırasında öğretmenler sınıfın ilan panosuna asmak için ebeveyn ve çocuğun birlikte fotoğraflarını çekmek üzere kamera getirebilirler. Daha sonra ebeveyn de kendisi için, öğretmen ve çocuğun birlikte resmini çekebilir. Nancy Balaban (1985) bazı ebeveynlerin kendi evlerinin durumundan ötürü yargılanacakları korkusuyla, ev ziyaretleri konusunda fazla cesaretli olmadıklarını, bazı ebeveynlerin ise bu durumu özel hayatlarına karışma olarak kabul ettiklerini fakat çoğunluğun bütünüyle zevk aldıklarını rapor etmiştir. Bu durumu ortadan kaldırmak için öğretmenlerinin görevi, ziyaretin başında amacın ev değil, çocuk hakkında bilgi almak olduğunu açıklamaktır (Akt. Bundy, 1991: 15, Allen, 1994: 39).

Grimsby Okulları'nda 1990 yılında başlatılan ebeveyn katılımı uygulamasında, ev ziyaretleri ve yazılı iletişim yöntemleri kullanılmıştır. Ebeveynlerin okulu ziyaretleri sırasında sıcak bir ortam oluşturulmuş, ayrıca ebeveynlerin çocuklarla birlikte pek çok farklı etkinlikte beraber çalışmaları sağlanmıştır. Aynı yıl Temmuz ayında yayınlanan rapora göre, bu uygulamanın olumlu etkileri olduğu belirtilmiştir. (Akt. Wolfendale, 1992:136)

Çocuğun okula geliş – gidiş saatlerinde yapılan görüşmeler:

Okula geliş ve gidiş zamanlarındaki öğretmen ile ebeveynler arasındaki günlük iletişim, kısa bir bilgi aktarımını gerektirir. Çünkü bu saatler öğretmenlerin yoğun olduğu zamanlardır. Genellikle görüşülmesi gereken ciddi bir konu yoksa çocuğun günü hakkında birkaç kelime etmek için de bir fırsattır.

Telefon görüşmeleri:

Telefon ile aramak “sorun var” şeklinde bir düşünceyi akla getirmese, ebeveynlerle konuşmak için oldukça rahat bir yoldur. Bazı okullar, öğretmenlerin ebeveynlere çocuklarının gelişimi hakkında ayda bir kez telefonla bilgi vermelerini önerirler. Eğer ebeveynler, bu rutin aramalara alıştırlarsa öğretmenin sesini duyduklarında telaşa kapılmayacaklardır. Ayrıca çocuğun yaptığı yaratıcı davranışlarda ebeveynlere çocuklarının başarı hikayesini anlatmak için telefon edilmesi, pozitif bir ortam yaratabilir ve iletişim kanallarının açık kalmasına yardımcı olur. (Tizard, 1983: 324; Bundy, 1991: 16).

Ebeveyne gönderilen notlar:

“Mutlu notlar” bir parça kağıdın üzerine yazılmış ve eve gidiş saatinde çocukların yakasına iğnelenen notlardır (x bugün bloklardan çok güzel bir havaalanı yaptı vb.) Öğretmenler bu notları eve gönderecek zaman bulduklarında bu durum iletişimi hızlandırır. Öğretmen için amaç, ebeveyn ile her hafta konuşmaktır. Eğer öğretmenler ebeveynlerle konuşmazlarsa genellikle çocuk hakkında cevap isteyen bir soru yazarak eve not gönderirler. Eğer soru cevaplanmazsa öğretmenler o gece ebeveynlerin evine telefon edebilirler. (Tizard, 1983: 328, Bundy, 1991: 16).

Fotoğraf albümleri:

Çocukların etkinlik süreçlerini gösteren fotoğraflar, özellikle çocukların oyununun önemini ve geçerliliğini, çocukların yaratıcı projelerinin önemsendiğini göstermesi bakımından yararlıdır.

Okul öncesi öğretmenleri de, çocuklardan ailelerinin fotoğraflarını getirmelerini ya da onların resimlerini çizmelerini ve sınıfta bunları

göstermelerini isteyip bu fotoğraflar üzerinde konuşabilirler (Tizard, 1983: 328).

Elektronik posta:

Elektronik posta ile, bilgisayar kullanan ebeveynlere elektronik mesajlar,mutlu notlar göndermek mümkün olabilir.Günün olaylar ya da haber mektupları bilgisayar ile dağıtım listesiyle sınıftaki herkese gönderilebilir. Yeni gelişen teknoloji aile ile iletişim yollarının geliştirilmesine yardımcı olabilir.

Sesli mesajlar:

Ebeveynler sesli mesajla program hakkında iyi haberler, kısa mesajlar alabilirler.Günün sonunda öğretmenin sesinden, “Bay veya Bayan....., dinleyin, x bugün ne öğrendi ? x, anne ve babası için... şarkısını söylemek istiyor” mesajı verilebilir. Okuldaki telesekreter küçük ebeveyn tavsiyelerini ya da çocukların şarkıları ertesi gün için bilgi verebilir, akşamları programı öğrenmek isteyen ebeveynler bunları dinledikten sonra öğretmene mesaj bırakabilirler (Nilsen, 1997: 283).

Haber mektupları:

Okuldaki olaylar ya da projeler hakkında ebeveynlere bilgi iletmek için uygun bir yoldur. Ancak mektuplar ebeveynlerin anlayabileceği bir dille yazılmalıdır (Tizard, 1983: 328).

Ebeveyn el kitabı:

Okul öncesi eğitim programları belirli bir amacı, programın özelliklerini ve süreçleri programa katılanlara bildirmelidir. Programa katılan kişiler kayıt şartlarını, programdan ne bekleyeceklerini ve sorumluluklarının neler olduğunu bilmek ihtiyacındadırlar. Bu genellikle, ebeveynlerin öğrenmek

istediği gerekli bilgileri içeren bir rehber olan Ebeveyn El Kitabı ile sağlanır. Ebeveynler genellikle bu kitabı okumak için çok meşgul olabilirler ya da rehber kitap zor anlaşılır ve göz korkutucu olabilir. Grafiklerin, basit formların, kullanılması ve önemli ayrıntıların resimler ile tanıtılması kitabı kullanılabilir kılma çalışmalarında etkilidir.

Okul gazetesi:

Ebeveyni günlük haberler hakkında bilgilendiren süreli gazeteler ebeveynlerin programa katılmasına yardımcı olmaktadır. Geçmiş olayların anlatıldığı kısa örnekleri okumak ebeveyne oradaymış hissi verir. Öğretmen için bunları sağlamak anektod kayıtlarını kullanacağından zor olmamaktadır. Çocukların ve programa katılan gönüllülerin isimleri, okuyucunun ilgisini artırır. Ebeveynin öncelikle bilmek isteyeceği bilgiler koyu renk olarak belirtilir. Ayrıca gazete, gelecek olaylar hakkında bilgi verici olabilir.Örneğin “Bugün sınıfı bir tavşan ziyaret edecek. Belki onu beslemek için bir havuç getirmek istersiniz” denebilir. Ebeveyni olumlu yönde cesaretlendirme, gazete yazımının ana fikri olmalıdır. Ebeveynlik zor bir görevdir ve ebeveynler daha fazla şey yapmaları gerektiğini söyleyen makalelerle ilgilenmezler.Örneğin “Çocuklarınız için her gün 15 dk. okumalısınız. Eğer okumazsanız iyi okuyucular olamayacaksınız. “demek yerine, “Biliyor muydunuz, ödünç verebileceğimiz kitaplarımız var, böylelikle kütüphaneye küçük bir yolculuk yapmak zorunda değilsiniz” demek daha iyi sonuç verebilir.

Gidip gelen günlükler:

Pek çok okul öncesi kurum, ev ile okul arasında gidip gelen günlükler tutar. Bazıları ebeveyn ile öğretmen arasındaki yazılı notlardır.Bazı ana okulları da büyük el çantası içinde oyuncakların ve sanat malzemelerinin olduğu gidip gelen günlüğe sahiptirler. Bu anaokullarında ebeveynlerden artık malzeme ile doldurulmuş şirin bir kukla yapmaları, onun hakkında yazmaları

ve okula göndermeleri istenir. Cevaplar, ebeveynin yaratıcılığını gösteren, zevkli, çocukların çizmesi ya da yazması için teşvik edicidir. Günlük evdeyken, ebeveyn çocuk hakkında diğer bilgileri alabilir. Çizim ve yazımlara bakar. Öğretmenin okulda kaydettiği şarkılar ya da projelerin gelişiminin gözden geçirildiği kayıtlar, ebeveyni okuldaki olaylar hakkında bilgilendirecektir (Nilsen, 1997: 281-283).

Ya da başka bir şekilde her çocuk için bir defter temin edilir ve öğretmen her gün uyku sırasında bu deftere çocuğun başarılarını, aktivitelerini ya da problemlerini içeren notlar yazabilir. Ebeveynler her akşam okuldan ayrılış sırasında defteri kontrol edebilirler. Olaylar hakkında ebeveynleri bilgilendiren bu defterler ebeveyn görüşmelerine hazırlanırken öğretmenler için de yararlıdır. Bir anlamda çocuğun gelişimi hakkında çok değerli bir kayıt oluştururlar. (Bundy, 1991: 16).

Evde kullanım için görsel ve yazılı araçlar:

Birçok anaokulu ebeveynlere ilgilendikleri konularda kitap ve broşür sağlar. Ayrıca kasetler, video kasetleri gibi göze ve kulağa hitap eden kaynaklar da olabilir. Amerika'daki bir anaokulunun giriş holünde bir yazı kutusu vardır. Kardeşler arası rekabetten başka konulara kadar sıralanan başlıklar halinde aileler için mevcut yazılar, bu dosya dolabında kategorilere ayrılarak konmaktadır. Ailelerin geri getirme zorunluluğu olmadan alıp evlerine götürebilecekleri bu yazıların kopyaları mevcuttur. Ebeveynlere yazı kutularında kolaylıkla bulunabildiğini bilerek uygun yazılar tavsiye edilir.

Ebeveynlerin sınıfı ziyaret etmesi:

Çoğu ebeveyn çocuğunun okulunda olanları bilmek ister ve öğretmenlerin kullandığı yöntemleri anlamakta zorluk çekerler. Bu, özellikle eğitim sistemini bilmeyen ebeveynler için geçerlidir. Bu durumu düzeltmek için ebeveynlere sınıf uygulamaları gösterilebilir. Sınıf ziyaretinin amaçları:

- Ebeveynin sınıf etkinliklerini izlemesini sağlamak
- Personelin okul faaliyetlerini ebeveyne açıklama fırsatı vermek
- Ebeveynin çocuğun gelişmesi ve okul etkinlikleri konularında öğretmenle konuşmak için yeterli temeli olması için sınıf çalışması deneyiminde yer almasını sağlamak
- Çocukların, ebeveynlerin beceri ve ilgilerinden yararlanmalarını ve ebeveynlerin de çocukların eğitimine katılmalarını sağlamaktır.

Kurum tarafından planlanan sosyal etkinlikler:

Ebeveyn için hazırlanan etkinlikler, ebeveyn ve öğretmenlere, birlikte ilgili konuşmacıları dinleme , sorular sorma ve çeşitli konuları tartışma fırsatı verir. Bununla birlikte meşgul ebeveynleri toplantılara çekmek her zaman kolay olmayabilir. Illinois'deki bir anaokulu, okulda etkinlik içinde olan çocukların slaytlarını göstererek düzenlediği “Ebeveynler Gecesi” ne büyük katılım sağlamıştır. Personel üyeleri slaytlarda gösterildiği üzere okulun felsefesini ve müfredat programını tartışabilirler. Ebeveynler çocuklarının slaytlarını görmek için gelirler, bununla birlikte evlerine gelişim ile ilgili felsefe ve “yaptığımız şeyi neden yapıyoruz ?” sorusuna cevap bularak dönerler (Bundy, 1991:14).

Ayrıca, bütün bu etkinliklerin dışında ebeveynlerin öğretmenle beraber çalışabileceği başka etkinlikler de vardır. Bunlar; sınıfta ya da evde kullanılacak program materyallerini geliştirmek, şarkı–oyun–hikaye gibi etkinliklerde öğretmen rolünü üstlenmek, kahvaltı– oyun ve yemekte çocuklara rehberlik etmek ve model olmak, kayıtların tutulmasında görev almak,

inceleme gezileri veya kısa yürüyüşler gibi sınıf dışı etkinliklerde öğretmene yardımcı olmak şeklinde olabilir (Temel, 1993: 58).

Ebeveyn evde dikiş ya da tamir projesine yardım ettiğinde öğretmen zamandan kazanacaktır. Ayrıca okulda yardım etmeyi tercih etmeyen ebeveynlere okul dışında katılım fırsatı verilir. Çoğu resim projesi önceden hazırlık yapılmasını gerektirmektedir. Ebeveynler çoğunlukla bu tür işleri evde yapmaktan hoşlanırlar. Ayrıca ebeveynlerden sınıfa gelerek meslekleri hakkında konuşmalarını istemek çocuklar için oldukça yararlıdır. Ancak öğretmen de bu sırada sınıfta bulunarak, gerektiğinde ebeveyne yardımcı olmalıdır. Eğer bir ebeveyn çocuğunun okuldaki davranışları konusunda kaygı duyuyorsa ebeveyn okula davet edilmeli ve çocuğunu gözlemesi sağlanmalıdır. Ebeveyn katılımı sınıfı zenginleştirir ve öğretmenleri bazı işlerde rahatlatır. Ebeveynlerin yanı sıra büyük ebeveynler ve yardımcı olabilecek diğer akrabalar da sınıfa davet edilebilir. İsrail’de buna benzer şekilde “Büyükbaba Projesi” uygulanmaktadır. Projeye göre, büyükbaba anaokulunda her gün dört saat çalışır. Bahçe ve tamirat işleriyle ilgilenir, çocuklarla oynar, dışarıda onlara eşlik eder. Yaşlıların bu projeye katılabilmeleri için sağlıklı, iyi el becerilerine sahip, uyumlu ve topluma katkıda bulunma isteği içinde olmaları gerekmektedir. Ayrıca büyük baba figürü, çocukların bir erkek modeli görerek özdeşleşmelerini sağlamaktadır. Özellikle problemlili çocuklarda bu proje çok yarar sağlamıştır (Woodill, 1991: 1; DeSteno, 2000: 13).

Epstein (1995) ebeveynlerin çocuklarının eğitime katılabileceği yolları belirlemek için bir sınıflama sistemi geliştirmiştir. Bu sisteme göre, ebeveyn katılım davranışlarını altı ayrı etki kategorisine ayırmıştır. Bunlar yakın ev etkilerinden uzak toplumsal etkilere dek uzanır. İki kategori eve dayalı etkileri içerir. Bunlardan birincisinde ebeveynlerin çocukların gıda, barınma, güvenlik gibi en temel ihtiyaçlarını giderdiği belli yollar tanımlanır. İkinci kategoride, ebeveynlerin çocukları için olumlu bir öğrenme ortamı yaratmada yapabileceği somut olaylar ele alınır. Daha doğrudan okula

dayalı iki kategoride aile ile okulun çocukla ilgili konularda ilişki kurmasının önemi vurgulanır. Burada, okul personeliyle dinamik iletişim ve okul etkinliklerine aktif katılım yer alır. Son iki kategori daha uzak, okul ve toplum çapında desteklemedir. Bunlarda ebeveynlerin okul yönetimi ve çocuğu etkileyen politik konularla ilgili karar verme süreçlerine katılım yer alır (Akt. Fantuzzo, 2000: 367).

Ebeveynlerin bütün bu önemli katkıları sağlayabilmeleri, okul ile kuracakları güvenli ve uyumlu ilişkilere bağlıdır. Ancak bu ilişkinin kurulması hem ebeveynlerden hem de okuldan kaynaklanan bazı nedenlerle zorlaşabilir ya da imkansız hale gelebilir. Bundan sonra, okul ve ebeveyn arasındaki işbirliğini ve katılımı engelleyen etkenler ele alınacaktır.

1.3.3. Ebeveyn Katılımının Engelleri

Ebeveynler ve eğitimciler arasındaki işbirliği, bu taraflar arasındaki uzmanlık ve geleneksel uzaklık konusuna dayanır. Ebeveynler ile öğretmenler arasındaki değer, tutum ve beklenti farklılıklarının farkına varılmazsa, bu durum ebeveynin okul öncesi eğitimcileri ile uyumlu çalışma ilişkileri yaratma çabasını etkileyebilir. Bazı zamanlarda başa çıkma mekanizması olarak ebeveyn ya da öğretmen işbirliğinden uzak durabilir, ortamlarına yönelik tehdit olduğunu düşünebilir. Ebeveynlerle diyaloga girerken eğitimciler bu konuya karşı bilinçsiz ya da duyarsız olabilirler (Haseloff, 1990: 52, Laloumi-Vidali, 1997:19).

Ensari ve Zembat'ın (1996) yapmış oldukları bir araştırmanın sonuçlarına göre, ebeveyn katılımını engelleyen faktörler şu başlıklar altında toplanabilir. Yöneticilerin olumsuz tutumları (ailelere göre), ailelerin işbirliğine karşı ilgisizlikleri (yöneticilere göre), zaman yetersizliği, ekonomik koşullar ve iki taraf arasındaki iletişim bozukluğudur. Kültürel uygulamalar, dini inançlar, ailenin içinde yaşadığı toplum, çocuğa ilişkin sorumluluklar gibi

faktörler nedeniyle ailelerin yaşam tarzları farklılaşmaktadır. Diğer faktörler ise her iki ebeveynin çalışması, özürlü olunması, işsizlik ve gelir düzeyleridir. Ayrıca tek ebeveynli aileler, genç ebeveynler, toruna bakan büyükanne ve büyükbabalar, üvey aileler, aynı cinsten ebeveynlerden oluşan aileler de vardır. Ailenin yapısı ve yaşam tarzının, okul etkinliklerinde yer alma yeteneğini ve rahatlığını etkilediği bilinmektedir (Ensari, 1999: 192, Kieff, 2000: 18).

Araştırmalar, alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen ebeveynlerin daha az katılımda bulunduklarını göstermiştir. Görüşme sırasında ebeveynlerin kendilerinden maddi katkı bekleneneği korkusu ile okula gelmedikleri öğrenilmiştir. Bu durum açıklandığı, beklentiler ve katkılar tartışıldığı zaman en çok katılım gösteren ve yararlanan grubun alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen ebeveynler ve çocukları olduğu görülmektedir (Akt. Öktem, 1994: 97).

Amerika'daki bir anaokulunda ebeveyn katılımının düşük düzeyde olmasının bazı nedenlerinin de şunlar olduğu bulunmuştur:

- Gönüllülerin koordine edilmemesi
- Okula öğrenci kaydetme çabasının az olması
- Ebeveyn – Öğretmen Birliği'nin aktif olmaması
- Öğretmenlerin bu konuda isteksiz olmaları
- Gönüllü ebeveynlere verilecek görevlerin belirsiz olması
- Gönüllülere bağımlı hale gelmekten korkulması
- Gönüllülere yönelik teşviklerin belirli olmaması

Bu nedenler, yapılan ulusal araştırmalarda ulaşılan bulgularla paraleldir ve ebeveynlerin okula katılımını engelleyen konuları göstermektedir (Lancy, 1992: 208).

1.3.4. Ebeveyn Katılımının Planlanması

Ebeveyn katılımının planlanması, ebeveyn ve öğretmen arasındaki iki yönlü bir süreçtir. Katılımın gerçekleştirilebilmesi ve katılım ile ilgili hedeflere ulaşılabilmesi, öğretmenin doğru planlamalar yapması ile yakından ilgilidir.

Bu noktada öğretmenin en önemli görevi, öncelikle ebeveynleri yakından tanımaya çalışarak, ebeveynlerin çocukla ve okulla ilgili beklentilerini anlamak ve kendi beklentilerini ebeveynlere aktararak bu doğrultuda katılım planlamaları yapmaktır.

- Ebeveyn katılımını engelleyen aile yapıları (iki ebeveynin çalışması, tek ebeveyn, genç ebeveyn vb.) ve ailenin çalışma şartları (tam gün vb) gibi etmenlerin belirlenmesi iyi bir başlangıç noktasıdır. Bu durum; ebeveyn-öğretmen toplantıları, telefon görüşmesi ya da kısa bir anket yoluyla belirlenebilir.
- Ebeveyn katılımına yönelik tavsiyelerde, ebeveynlerin kaynakları ve uzmanlık alanları belirlenmelidir. Ebeveynlere; destek, ortaklık, liderlik rolleri sunulmasına özen gösterilmelidir. Ebeveynler okul materyalleri hazırlanmasına katılabilir, komisyon üyesi olarak sınıf donanımını seçebilir ya da personel seçimi komisyonunda görev alabilirler.
- Bilgilendirici gazeteler, halkla ilişkiler için materyaller hazırlanırken ve toplantılar düzenlenirken sınıf ve aile ortamı ile ilgili konulara yer verilmelidir.
- Ebeveyn – öğretmen toplantıları önceden planlanmalıdır. Öğretim yılı başında ebeveynlere okul politikaları ve hizmetleri konusunda bilgi verilmelidir. Yıl içinde belirlenen hedeflerin neler olduğu anlatılmalı ve çocukların öğreneceği konularda bazı örnekler sunulmalıdır. Ayrıca yapılacak toplantıların yapısı ve sıklığı konusunda da bilgi verilmelidir. Toplantılar oluşturulduktan sonra aile ile bağlantının ne zaman, nasıl ve nerede yapılacağı bir takvime bağlanmalıdır.
- Ebeveynlerin bilgi paylaşımında, soru sormada, önerilerde bulunmada kendilerini rahat hissedebilecekleri bir ortam yaratılmalıdır. Öğretmen sözel mesaj sunarken insanların

duyularıyla ilgili bilgi alma yollarının farklılığına dikkat etmelidir (Coleman,1991: 18).

- Günümüzde eğitim, ebeveynlerin 20-30 yıl önce yaşadığından oldukça farklıdır. Bu nedenden dolayı bazı ebeveynler okulla ilişki kurmaktan uzak durabilirler. Bazıları sınıf etkinliklerine katılmak isterken, bazıları ise sınıf dışında kalmak isteyebilirler. Denge oluşturmaya çalışırken sınıfta yararlı olduğunu hissetmeyi isteyenlere yardımcı olunmalı, sınıfta kalmak istemeyenlere suçlama yapılmaması gerektiği bilinmelidir (Coleman, 1991:18; DeSteno, 2000: 13).
- Ebeveyn – öğretmen toplantıları ev ile okul arasındaki başarılı işbirliğinin değerine olan inancı iletmede bir fırsattır. Ancak öğretmenler, ebeveyn-öğretmen toplantılarından uzak durmaktadır ve bu toplantılara ebeveynlerin görüş ve gözlemlerini dinleme isteğiyle birlikte paylaşma ve öğrenme yaklaşımı ile değil,kaygı ve gerginlik yaklaşımı ile bakmaktadır. Bu toplantılar çoğunlukla bir çocuğun gelişimini ya da ebeveynlerin çocuklarına nasıl yardım edeceğine ilişkin kaygılarını ele almak için de kullanılır. Mc Neill ve Fowler (1996), çocuğun ilerlemesini bildirme zamanı olarak ebeveyn-öğretmen toplantılarının kullanılmasını önermektedirler. Ebeveynlerle yapılan toplantının ardından ebeveynlere katılımlarından dolayı teşekkür notu gönderilmelidir. Ayrıca bu notta toplantı sırasında ele alınan başlıca konular özetlenebilir (Coleman, 1991: 20; Studer, 1993: 74;Akt. Trahan, 1999: 65).

1.3.5. Ebeveyn Katılımının Sağlanması İçin Yapılması

Gerekenler

Ebeveynlerle okul öncesi eğitimcileri arasındaki ilişkilere yönelik mevcut ilgi, programların anlaşılması ve ebeveynlerle çalışmayı güçlendirme üzerinde odaklanmıştır. Eğitimciler, ailelerin çocuk gelişimini destekleme şekillerinin pek çok yolu olduğunu anlamışlardır. Her şeyden önce ebeveynler özel ihtiyaçları, ilgileri, yetenekleri ve tercihleri olan bireyler oldukları için ebeveynlere en etkili şekilde erişmek amacı ile yıl boyunca farklı iletişim teknikleri kullanmak en yararlı yol olacaktır (Bundy, 1991: 13, Powell, 1995:88)

Ebeveyn katılımını artırmak için yönetici ve öğretmenlerin aşağıdaki önerileri göz önüne almaları gerekmektedir.

- Ebeveynlerin çocuklarının eğitimi ve okula katılım konusunda ne yapmaları gerektiği açıkça tanımlanmalıdır. Çünkü ebeveynler ne yapmaları gerektiğini açıkça bilmek isterler. Bu konuda yönlendirilmeye ve önerilere gereksinim duyarlar.
- Ebeveynlerin katılım konusundaki çaba ve istekleri teşvik edilmelidir. Ebeveynler okulun ve çocuklarının kendi yardımlarına gereksinim duyduklarını hissedерlerse, işbirliği ve katılımı daha gönüllü olmaktadır.
- Ebeveyn ve okulun birbirlerine olan güvenleri geliştirilmelidir. Ebeveynlere, çabalarının gerçekten yararlı olduğunu görme fırsatının verilmesi katılım isteğini artırmaktadır. Ebeveynler katılım için zorlanmamalı ve bire bir ilişkiler güçlendirilmelidir.

- Ebeveynlerin evdeki yaşantıları tanınmalı ve yardım edilmelidir. Ebeveynler ev ortamında çocuklarına nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgilendirilmelidir. Böylece okulda yapılmaya çalışılanlar ile evde gerçekleştirilen eğitim birbiri ile tutarlılık kazanır.
- Eğitimde belli konularda becerili ebeveynlerden yararlanılmalıdır. Entellektüel olarak gelişmiş ebeveynler, etkinliklerin düzeyinin ve çeşitliliğinin artırılmasında yararlı olabilirler (Pehlivan, 1997:7).
- Okul öncesi eğitimcilerinin işbirliği kavramına yönelik görüşleri bu konudaki bilgilerle değil kendi inanç ve deneyimleriyle ilgilidir. Dolayısıyla bu konuda ebeveynler eğitilmeli, eğitimciler de kendilerini yetiştirmelidir.
- Eğitimciler mesleklerine başlamadan önce ebeveynlerin çocuklarını nasıl en iyi şekilde yönlendireceğine ilişkin pedagojik ve psikolojik bilgiler edinmelidir. Okul öncesi eğitimcileri, ebeveyn ile çocuklar arasında en iyi ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunabilecek ebeveyn davranışlarının faktörlerini bulmalıdır. Bu tür bilgiler, eğitimcilere eğitimleri ve mesleğe hazırlıkları sırasında verilmelidir.
- Eğitimcilere, ebeveynlere nasıl yardım edileceği konusunda bilgi verilirse aynı zamanda bu kişilere güven de verilmiş olur. Ebeveynlerle işbirliği bu mesleğin gücünü azaltmamalıdır. Tam aksine ebeveynlerle işbirliği yapılması karşılıklı bilgi alışverişine dayanmalıdır. (Laloumi – Vidali, 1997: 24-25).

- Evde bilgisayar kullanımı, çocuğun öğrenmesi konusunda ebeveynlerle öğretmenlerin işbirliği yapması için mükemmel bir fırsattır. Aileler öğretmenlerden yönlendirme alarak, bilgisayar etkileşimleri ile öğrenmeyi en üst noktaya çıkarabilirler. Ancak öğretmenler çocukların evde bilgisayar kullanımını ailelerle görüşürken, yazılım seçimi ve bilgisayar zamanı konularına dikkat çekmelidirler (Haugland, 1997: 133 – 134).

1.4.Okul Öncesi Eğitim Yaklaşımlarında Ebeveyn Katılımı

Dünyada çeşitli ülkeler, farklı okul öncesi eğitim programları uygulamaktadır. Farklı okul öncesi eğitim yaklaşımlarının ortak amacı, çocuğu en iyi şekilde eğitmek ve bu sürece ebeveynleri de dahil etmektir. Aşağıda çağdaş eğitim yaklaşımlarının ebeveyn katılımı ile ilgili görüş ve uygulamalarına yer verilmiştir.

1.4.1. Head Start Yaklaşımı:

1960'ların ortalarında Amerika'da yoksulluk ile savaş kapsamında Head Start projesi başlatılmıştır. Programın amacı,alt sosyo-ekonomik düzeydeki okul öncesi çocuklarına eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlerin sunulmasıdır.Ayrıca başlangıçtan bu yana Head Start yaklaşımının hedefleri arasında, programa ebeveynleri de dahil etme bulunmaktadır. Ebeveyn – çocuk iletişimine büyük önem verilmektedir. Çocuğun sosyal yeterliliğinin artırılmasındaki temel amaca ulaşmada,ebeveynler aracı görevindedir. Çocuklara yardım konusunda ebeveynlere yardım ederek, onların ebeveynlik becerilerini geliştirmek önemlidir (Leik, 1990: 34; Collins, 1993: 27-28; Young, 1996; 67).

Head Start projesinde ebeveyn katılımının en önemli unsurlarından birisi de model değildir. Buradaki düşünce, ebeveynin öğrenmesine yardım ederek aynı zamanda çocuğun öğrenmesine yardım etme fikrinden

kaynaklanmaktadır. Örneğin, Head Start merkezinde yemek zamanının çocuklarla konuşmak için bir fırsat olduğunu öğrenen ebeveynler evde çocuklarla konuşarak bu davranışı model alacaklardır. Aynı şekilde Head Start öğretmeninden, konuşurken göz kontağı kurma davranışını gözleyen ebeveyn, konuşma sırasında göz kontağının önemini anlayacaktır. Projede ebeveynler aktif katılım sayesinde çocuk yetiştirme konusunda zengin deneyimlere sahip olabilmektedirler. Ebeveynin programa katılmasından doğan önemli kazançlardan birisi de, ebeveynin eğitime karşı önceki bakış açısını değiştirmesidir. Ebeveynler evde ve okulda programa katılarak, çocuklarına kaliteli eğitim yaşantılarının sunulduğunu görmekte, eğitim ve öğrenimin önemi konusunda olumlu tutum geliştirmektedirler. Eğitime karşı değişen bu tutum çocukla olan ilişkilere de yansımaktadır (Akt. Temel, 1999: 9-10).

Head Start programında ebeveynler özellikle şu konularda teşvik edilmektedirler.

- Sınıfta gönüllü katılım
- Yılda en az iki kez, öğretmen ev ziyaretlerine katılım
- Ebeveyn eğitim derslerine katılım
- Uygulama bünyesinde katılım (Mallory, 1990: 37).

1.4.2. High/Scope Yaklaşımı:

High/Scope, aile üyeleri, öğretmenler ve çocuklar arasında açık ve üretken bir iletişimi sağlayan ve devam ettiren bir modeldir. High/Scope çalışanları, ebeveynlerin programa katılması için birçok fırsat yaratırlar. Ebeveynler sınıfta gönüllü olduklarında, öğretmenler onlara çocukları ile karşılıklı ve etkin olabilecekleri anlamlı roller verirler. Yani onları sadece

bekçi ya da disiplin sağlayıcı fonksiyonunda bırakmazlar.Öğretmenler ebeveynlere, çocukların çevreden nasıl etkilenip öğrendiklerini gösterirler.

High/Scope yaklaşımına göre;

- Okullar, ebeveyn katılımı, eğitimi ve takip edilecek yollar konusunda fırsat üretmelidir.
- Hazırlanmış program, bütün program saatleri süresince ebeveynlere açılmalı, çocukların katılmalarına gerek olmamalıdır.
- Ebeveynlere fırsat yaratarak programlara gönüllü olarak katılmalarını sağlamalıdır.
- Müfredatın gelişmesine ebeveynleri de katmalı ve çocuk gelişimine yaklaştırmalıdır.
- Ebeveynlerin ailevi yeteneklerini geliştirmeli ve çocuk gelişimini anlamalarına fırsat yaratmalıdır.
- İletişimin iki yönlü olduğundan yani, eğitimciler ile ebeveynler arasındaki düzenli ve etkin iletişimden emin olmalıdırlar (Epstein, 1998: 8).

Bu doğrultuda, High/Scope yaklaşımının bir kolu olan High/Scope Perry Okul Öncesi Programı'ndaki çocuklar 27 yaşlarına gelene kadar izlenmişlerdir. Bu çalışmada, High/Scope programına katılan çocukların, programa katılmayan çocuklarla karşılaştırıldıklarında;

- Okula daha iyi hazırlandıkları
- Orta ve yüksek okula daha yüksek test sonuçları sağladıkları
- Yüksek okulda mezun olmaya daha istekli oldukları

- Genç yetişkinler olarak daha fazla para kazandıkları
- Erken yetişkinlik dönemleri boyunca birçok suçtan sadece yarı oranda tutuklandıkları ortaya çıkmıştır (Akt. Schweinkart, 1993: 54).

1.4.3. Reggio Emilia Yaklaşımı

Reggio Emilia Eğitim Projesi 1970 yılında İtalya'nın kuzeydoğusunda bulunan Reggio Emilia bölgesinde, hükümet ve yerel yönetim tarafından okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması amacı ile başlatılmıştır. Yaklaşımın hedefleri içinde, çocuğun akranları ve yetişkinlerle ilişki kurarak benliğini güçlendirmesi de bulunmaktadır. Reggio Emilia'da ebeveynlerin programa katılma süreçleri çocuğun okula kaydedilmesi ile başlamaktadır. Ebeveynlerin, çocuklarının uyku, yemek tercihleri gibi konulardaki alışkanlıklarını paylaşması istenir. Ebeveynlerin, çocuğun korunması ve bakımı ile ilgilenildiği konusunda güven kazandıklarında diğer tip katılımlara önem vermeye başladıkları düşünülmektedir. Ebeveynler günlük etkileşimlerin, eğitimsel ve psikolojik olayların, özel olayların, gezi ve kutlamaların tartışılmasında yer almaktadırlar. Ebeveynlerin programa aktif olarak katılımların sağlayabilecek yönetsel düzenlemeler yapılmıştır. Bu amaçla her okulda Aile – Öğretmen Birliği bulunmaktadır (Temel, 1997: 115-117).

1.4.4. Yapılandırılmış Yaklaşım:

Bugünkü anlayışla yapısalcılık, Piaget'in bilişsel gelişim ve bilginin oluşumu ile ilgili çalışmalarına dayalı olarak geliştirilmiş bir öğrenme kuramıdır. Yapılandırılmış yaklaşım çocukların dünya hakkında fikir üretmelerine dayanmaktadır. Çocuklar karşılaştıkları problemleri kendileri çözerler, öğretmen sadece çocuklara güç veren, onlarla öğrenen bir rehberdir. (Kindsvatter, 1996: 112; Chailla, 1997: 14).

Ebeveyn katılımı çalışmaları ile öğretmenin ebeveynlere bakım,beceri ve çocukla ilgili problemler konusunda yardımcı olma imkanı olur. Yapılandırılmış eğitimde ebeveynlerin programa dahil edilmeleri, çocuklarla ilgili olan ve değerli olmadığı düşünülen önemli bilgilerin ortaya çıkarılmasında oldukça iyi bir yoldur. Ebeveynler ve okul öncesi eğitimcileri çocukların davranışlarına etkin bir şekilde yön vermek için birlikte çalışmak zorundadırlar. Davranışların yönlendirilmesinde önemli bir kural da çocuğu iyi tanımadır.Çocuğu tanımanın yollarından biri de evlere yapılan ziyaretlerdir.Eğer böyle bir imkan yoksa, o zaman ebeveynler için eğitici konferanslar düzenleme yoluna gidilebilir. Her iki durumda da çocuklara yönelik şu durumlar hakkında bilgi sahibi olunabilir: Çocuğun sağlık durumu, ilgileri, okula karşı tutumu, ebeveynlerin çocuklarına yönelik eğitsel beklentileri,okula ve disipline karşı olan tutumları, çocuklarına sağladıkları destek, ilgi ve yetenekleri, okulda çocukları ile yer alma isteklilikleri, evde ve okulda destek anlamında nelerin bulunduğu (kitap, çalışma ortamı gibi), okul başarısını artıracak ya da engelleyecek ev koşulları (Morrison, 1998: 301).

1.4.5. Portfolio Yaklaşımı:

Portfolio değerlendirmesi; zaman içinde, çocuğun büyümesi, gelişmesi ve çabasına dair bilgilerin, sistematik bir şekilde, çok yönlü ve çok amaçlı belge toplanması işlemi olarak tanımlanabilir. Protfolio oluşturulmasının sistematik planı,bir çok kaynaktan bilgi toplamadır. Bu kaynaklar; çocuğun oluşturduğu çizimler, sanatsal çalışmalar, yazılar, dil çalışmaları, ses ve görüntü kayıtları, fotoğraflar, ebeveynlerin yazılı yorumları,öğretmen ve program personeline (aşçı, hemşire, şoför gibi) ait anekdotlar ve önceki öğretmenlerin kayıtlarından oluşur (Nilsen, 1997: 11-12, Hanson, 1999: 81).

Portfolio yaklaşımına göre,bir çocuğun büyümesi ve gelişmesini tam olarak anlamak için öğretmenler, çocuk ve ebeveynler arasında tam bir

işbirliğinin olması gereklidir. Bredekamp (1997)'a göre, özellikle çocuğun ergenliğe geçiş döneminde bu bilgilere daha çok ihtiyaç vardır. Sınıf portfoliosunun kapsamlı ve bütünlüklü “aile portfoliosu”na doğru genişletilmesi gerekmektedir. Bronfenbrenner (1986)'in ekolojik çocuk gelişimi modelinin sonucuna göre, çocuğun davranışları sadece sınıf içindeki davranışları ve etkinlikleri ile değerlendirilemez. Çocuğun gelişimini anlamak için, öğrenimindeki potansiyel etkilerin keşfedilmesi gerekir. Örneğin, ebeveynleri, kardeşleri, büyükanne-büyükbabaları ve komşuları ile ilişkilerine bakmak gerekir. (Akt. Gilkerson, 2000: 197-198).

Aile portfoliosunun gelişiminin devam ettiğinden emin olmak için güçlü iletişim kurulması zorunludur. Bazı ebeveynler bilgi paylaşımının en kolay yolu olan yüz yüze görüşmeleri günlük olarak gerçekleştirirler. Bazı ebeveynlerin tercihi ise elektronik posta yolu ile mesaj yollamak veya not yazarak çocukla birlikte göndermek olabilir. Portfolio yaklaşımında bir diğer ebeveyn katılım şekli de ev ödevi paketleridir. Eğlenceli etkinliklerin bulunduğu paketlerde, çocuklarla ebeveynlerin birlikte çalışabilmeleri sağlanır. Her paket, çocukların ve ebeveynlerin yazılı ya da sözlü soruları cevaplandırmalarını sağlayan kısa notlar içerir. Örneğin, küçük kas gelişimi adı altındaki bir etkinlik paketi, çocuğun el göz koordinasyonuna ve kesme becerilerine odaklanabilir. Başka bir paket, çocuğun düğümü çözmesi için uğraşmasını isteyebilir. Her pakette bilgi formu bulunur. Bu bilgi formu etkinliklerin gelişime yararlarını açıklar ve ebeveynlere çocukların bu projeyi nasıl yaptıkları ile ilgili sorular sorar. Ev ödevi paketlerinin çocukların gelişimi ile ilgili en önemli kaynak olduğu saptanmıştır. Ebeveynler bu yöntemle çok aktif olabilirler ve bu etkinlikleri çocuklarının gelişimi ile ilgili değerlendirme yöntemi olarak çok yararlı bir araç olarak görürler (Gilkerson, 2000: 199-200).

1.4.6. Diagnostik Yaklaşım

Bu yaklaşımdaki temel ilke, her çocuk için hazırlanacak okul öncesi eğitim programının çocuğun gelişim durumunun değerlendirilmesi sonucu planlanmasıdır. Bir başka deyişle, bir çocuk için hazırlanacak okul öncesi programının niteliğini ve kapsamını; o çocuğun bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında bulunduğu düzey belirlemektedir. (Ulçay, 1984:37-38)

Diagnostik yaklaşımda ebeveynler çocukların evdeki yaşamı konusunda öğretmeni bilgilendirerek öğretmenin çocuğun gelişim düzeyini belirlemesine ve buna uygun program hazırlamasına yardımcı olurlar. Ayrıca öğretmenler bu bilgiler sayesinde çocuğun okuldaki yaşantısının farklı boyutlarına açıklık getirebilirler. Bu nedenle, ebeveynlerle sık görüşmeler yapılabilir ve görüşme sırasında ebeveynlere çocuk ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir. Ayrıca ebeveynler okul etkinliklerinin bir parçası olarak yapılan gözlemlerde gönüllü katılımcılar olarak önemli bir rol oynarlar. Böylece öğretmenler, çocuklarla bireysel olarak çalışmak için fırsat bulabilirler (Mann, 1979:21)

1.5. Konu İle İlgili Araştırmalar

Bu bölümde okul öncesi eğitimde, ebeveynlerin ve öğretmenlerin okul öncesi eğitimle ilgili beklentilerinin incelendiği araştırmalara yer verilmiştir. Bu araştırmalar okul öncesi eğitimde çocuğa uygun programların hazırlanmasına ışık tutması bakımından önemlidir.

Kuşin (1991)'in, İstanbul'da yaptığı bir pilot çalışma sonucunda elde edilen verilere göre, ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumları ile karşılıklı olarak yakın destek ve işbirliği içinde olmak istedikleri saptanmıştır.

Yunanistan’da Laloumi-Vidali (1997) tarafından yapılan bir çalışmada 131 okul öncesi eğitim uzmanına anket uygulanmıştır. Çalışmada, uzmanların işbirliği düzeyinde ebeveynlerin katılımına yönelik duyarlılıkları incelenmiştir. Uzmanlar, mesleklerine hazırlanırken ebeveynlerle nasıl ortaklık yapabilecekleri konusunda eğitim almanın önemini belirtmişlerdir. Yunanistan’da okul öncesi eğitimin ve bakımın toplumun iç sistemi olarak işlev göstermemesinden dolayı, uzmanların ebeveynlerin ihtiyaçları konusunda daha fazla bilgi edinmeleri gerektiği, ebeveynlerin de ortaklığın yapısını anlama konusunda zorluklar yaşamakta oldukları çalışmada ortaya çıkan bulgulardır. Ayrıca okul öncesi öğretmenliği eğitiminde bu tür bilgiler verilmemekte ve ebeveynler de bu ortaklığın önemi konusunda bilgilendirilmemektedirler. Ebeveynlerin hem yardıma hem de daha profesyonelce pedagojik bilgilere ihtiyacı olduğu çalışmada ulaşılan bulgularla desteklenmektedir.

Koç (1999), ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumu seçimlerini etkileyen etkenleri incelemek üzere bir çalışma yapmıştır. Çalışmaya 384 ebeveyn katılmıştır. “Aile İle İlişkilere Göre Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitim Kurumu Seçimleri”etkenine göre değerlendirme sonuçları incelendiğinde, ebeveynlerin çoğunluğunun (%72.7) “ebeveynlerin eğitime katılımının desteklenmesini” daha fazla dikkate aldıkları bulunmuştur. Benzer şekilde “Kurum-Aile Arası İşbirliği Yapılması” etkenini de daha fazla (%79.3) önemsedikleri saptanmıştır.

Bu bölümde, okul öncesi eğitimde ebeveyn katılımının çocuğa, ebeveyne ve programa olan etkilerinin incelendiği araştırmalar ele alınmıştır.

Ebeveyn katılım konusunda yapılan deneysel çalışmalar, ebeveyn katılımı davranışlarının çocuk üzerindeki etkileri arasında olumlu ilişki olduğunu gösterir. Stevenson (1987) 5-17 yaş grubundaki çocuklar üzerinde

yaptığı araştırmada, ebeveynlerin eğitime aktif olarak katılımları ile çocuklarının akademik performansları arasında ilişki olduğunu saptamıştır.

Okul öncesi çocukların ebeveynleri ile öğretmenleri arasındaki ortaklık konusunda Haseloff'un (1989) Avustralya'da yaptığı bir çalışmada, farklı oyun durumlarında, çocuklar ile yetişkinler arasındaki güç ilişkisi incelenmiştir. Çalışmaya 51 öğretmen ve 51 ebeveyn katılmıştır. Çalışmada, annelerin ve öğretmenlerin, çocuğun oyunda gösterdiği davranışları olumlu şekilde desteklemede farklı biçimde karşılık verdikleri yönündeki inanç çok az oranda desteklenmiştir. Ancak yetişkinlerin çocuğun farklı oyun durumlarındaki davranışlarına tepkilerinin aynı, karar verme süreçlerinin farklı olduğu saptanmıştır.

1994 yılında Gelfer tarafından okul öncesi eğitimde Portfolio yaklaşımının değerlendirilmesi çalışmasında, yaşları 2,5 ve 5,5 arasındaki 78 çocuktan 20'si proje için rastgele seçilmiş, 78 ebeveyninden 20'si deney 20'si kontrol olmak üzere toplam 40'ı çalışmada yer alan anketi cevaplamaya gönüllü olmuşlardır. 14 maddelik ebeveyn anketi geliştirilmiş, deney ve kontrol grubu ebeveynlerine uygulanmıştır. Öğretim yılı boyunca öğretmenler, öğrencilerin portfolyolarına en iyi çalışmalarını koymalarına yardımcı olmuşlardır. Diğer öğrencilerle ise planlı toplantılar yapılmamıştır. Sekiz ay sonra ebeveynlere aynı anket tekrar uygulanmış ve iki grupta yer alan çocukların ebeveynleri arasında karşılaştırma yapılmıştır. Anketin ilk uygulanmasından sonra gelen tüm yanıtlar, ebeveynlerin okulda neler yapıldığının farkında olmadıklarını göstermektedir. Verilen yanıtlardan bazıları şöyledir: "Çocuğuma nasıl yardım edebileceğimden emin değilim", "Program çocuğuma nasıl yardım edecek bilmiyorum". Uygulama sonunda iki grup arasında bulunan en önemli fark şudur: Deney grubu çocuklarının ebeveynlerinin tümünün, bilişsel ve akademik alanda daha çok bilgi sahibi oldukları saptanmıştır.

Endsley ve diğ. (1993), ebeveyn-okul etkileşimi ile ilgili olarak yaptıkları çalışmaya; ebeveynler, uzmanlar, yöneticiler, sınıflar ve okullar katılmıştır. Çalışmada yer alan çocuk sayısı 1032'dir. Çalışmanın verileri okul yöneticileriyle yapılan görüşmeler, personele uygulanan anket ve iki gözlem aracı yoluyla toplanmıştır. Çalışmada ulaşılan bulgulara göre; personelin ebeveynlerle girilen iletişime verdiği değer yüksek olduğunda ve formal iletişime yüksek oranda girerlerse, ebeveynin iletişim yoluyla katılımı da yüksek olmaktadır. Ayrıca programın kalitesi yüksek olduğunda formal ebeveyn katılımı oldukça belirgin düzeyde gerçekleşmektedir. Formal iletişimi ya da katılım faaliyetini teşvik eden yöneticiler diğer etkinlikleri de destekleme eğilimindedirler. Bunun yanı sıra formal katılım etkinliklerine destek veren yöneticilerin personeli, ebeveynlerle kaliteli informal sohbetler yapmaktadırlar. Çalışmada, ebeveyn katılım türlerinin çocuğun yer aldığı programlarla ilişkili olduğu da çıkan sonuçlar arasındadır.

Unutkan (1998) tarafından, çocukların sosyal gelişimlerini okul ve ailenin işbirliğini sağlayarak desteklemek amacı ile “5-6 Yaş Grubu Aile Katımlı Sosyalleşme Programı” oluşturulmuştur. Program 15'i deney, 15'i kontrol olmak üzere 30 çocuğa uygulanmıştır. Öğretmenin okulda uyguladığı etkinliği pekiştirmek ve geliştirmek amacı ile her gün aile tarafından evde uygulanacak etkinlikler oluşturulmuştur. Program beş hafta süre ile uygulanmış, programla ilgili veriler araştırmacının hazırladığı 5-6 Yaş Sosyalleşme Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma sonuçları, okulda uygulanan programın çocuğun sosyalleşmesinde tek başına yeterli olmadığını, okulda uygulanan programın yanı sıra evde gerçekleştirilen etkinliklerin de programın başarısını artırmada etkili olduğunu göstermiştir.

Şahin (1998), destekleyici eğitim programlarının 5-6 yaş grubunda çocuğu bulunan babalar üzerindeki etkilerini incelemek amacı ile yaptığı çalışmasında, 30'u deney, 30'u kontrol olmak üzere toplam 60 baba ile çalışmıştır. Babaların en çok öğrenmek istedikleri sekiz konu belirlenerek,

gruplara ayrılan babalara araştırmacının hazırladığı sekiz haftalık eğitim programı uygulanmıştır. Eğitim programının başında ve sonunda örneklem grubuna araştırmacının hazırladığı, Baba Eğitim lme Aracı uygulanmıştır. Araştırma sonunda iki grup arasında baba-ocuk ilişkisi, iletişim, çocuğun gelişim özellikleri, çocuğu tanıma, ocuk ile oyun oynama ve kitap okuma ile ilgili maddelerde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

II. AMAÇ ve ÖNEM

2.1. Amaç

Çağdaş eğitim yaklaşımları, çocuğun eğitiminde, onun en yakın çevresinde bulunan ebeveynleri ile birlikte algılanması gerektiğini kabul eder. Bu yaklaşımlara göre, çocuğun davranışlarında istendik değişikliklerin yaratılabilmesi ve bu etkilerin devamlılığının sağlanması, ebeveynlerin programda aktif olarak görev almalarını gerektirmektedir. Son yıllarda, okul öncesi eğitim programlarında ebeveyn katılımı çalışmalarına giderek artan bir şekilde yer vermeye başlanmıştır. Katılım türleri ülkeden ülkeye, programdan programa farklılık gösterse de hepsinde amaç, çocuğu ve ebeveynlerini en iyi şekilde eğitmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, annelerin sınıf içi etkinliklere katılımlarını sağlamak ve bu katılımın okul öncesi eğitime ilişkin bilgileri üzerindeki etkilerini incelemektir.

2.2. Temel Problem

Bu araştırmanın temel problemi, “Annelerin Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı” annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgilerini etkilemekte midir ?

2.2.1. Alt Problemler

1. Okul öncesi eğitim programında sınıf içi etkinliklere katılan ve katılmayan annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeyleri,

a) Yaş

b) Öğrenim durumu

c) Sahip oldukları çocuk sayısı

- d) Okul öncesi eğitime devam eden çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu
- e) Çalışma durumu
- f) Diğer çocuklarının okul öncesi eğitim alma durumu
- g) Gelir durumu değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir ?

2.2.2. Önem

Okul öncesi eğitimde ebeveynlerin programa doğrudan katılımları ile çocuklar, ebeveynler, öğretmenler ve okul açısından birçok kazanımlar elde edildiği çeşitli araştırmalarla desteklenmektedir. Bu nedenle, çocukların gelişimleri ve eğitimlerinde önemli bir role sahip olan ebeveynlerin, okul öncesi eğitim programlarına katılımlarına yer vererek, katılımın yarattığı etkileri incelemenin önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca çalışma ile, annelerin okul öncesi eğitim ile ilgili bilgi ve görüşlerinde olumlu değişiklikler meydana getirilebileceği ve böylece çocukları ile daha duyarlı ilişkiler kurma çabası içine girebilecekleri de düşünülmektedir. Okul öncesi eğitim alanında birçok araştırma yapılmış olmasına rağmen, bu konu ile ilgili ilk kez çalışma yapılıyor olması da önemini artırmaktadır. Aynı zamanda bu araştırma, okul öncesi eğitimde ebeveyn katılımı konusunda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara rehberlik etmesi bakımından da önem taşımaktadır.

2.2.3. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir.

1. Araştırmada kullanılan “Okul Öncesi Eğitim Bilgi Formu” annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgilerini ölçecek niteliktedir.
2. Deney ve kontrol grubunu oluşturan anneler benzer sosyo-ekonomik düzeydedir.
3. Anneler uygulanan bilgi formuna içtenlikle cevap vermişlerdir.

2.2.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2001-2002 Eğitim – Öğretim yılında Ankara İli Gölbaşı İlçesi’nde okul öncesi eğitim alan çocukların anneleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma normal gelişim gösteren çocukların anneleri ile sınırlıdır.
3. Araştırma en az ilkokul mezunu anneler ile sınırlıdır.

III. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE ARAÇLARI

Bu araştırma, “Annelerin Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı”nın, annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerine etkisinin incelendiği deneysel bir çalışmadır.

Bu bölümde, araştırmanın deseni, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama işlemi, “Annelerin Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı”nın genel nitelikleri, programın hazırlanması, uygulanması ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel tekniklere yer verilmiştir.

3.1. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2001-2002 Eğitim – öğretim yılında Ankara İli Gölbaşı İlçesindeki M.E.B’na bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden çocukların anneleri oluşturmuştur.

2001-2002 Eğitim - öğretim yılında Gölbaşı İlçesi Baldudak İlköğretim Okulu anasınıfına devam eden 25 çocuğun anneleri deney grubu, aynı sosyo-ekonomik ve kültürel çevrede bulunan benzer özelliklerdeki iki ilköğretim okulunun anasınıflarına devam eden 25 çocuğun anneleri de kontrol grubu olmak üzere toplam 50 anne araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur.

3.2. Araştırma Deseni

Araştırmada ön test, son test, kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır (Karasar, 1996:97).

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın yürütülebilmesi için T.C. Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli çalışma izni alınmıştır.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının uygulanması 05.03.2002 – 15.05.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. 05.03.2002 tarihinde deney grubundaki annelerle toplantı yapılarak ön test uygulanmış ve “Annelerin Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı” ile ilgili olarak, programın amaçları, süresi ve uygulama şekli hakkında bilgi verilmiştir. Annelere çalışmada yer almak isteyip istemedikleri sorulmuş, annelerin tamamı çocukları ve kendileri için faydalı olabilecek her türlü imkandan yararlanmak istediklerini ve destek olacaklarını belirtmişlerdir. Çalışan üç anne de iş yerlerinden izin almak suretiyle katılabileceklerini belirtmişlerdir. Aynı süre içerisinde kontrol grubu annelerine de ön test uygulaması yapılmıştır.

Program, deney grubunda 11.03.2002 – 10.05.2002 tarihleri arasında uygulanmıştır. Deney grubuna uygulanan program süresi içinde kontrol grubundaki anneler günlük yaşantılarına devam etmişlerdir. Programın uygulanmasından sonra deney ve kontrol gruplarına son test uygulanmıştır.

3.4. Veri Toplam Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak; anne ve ailesine ait bilgileri saptamak amacı ile “Kişisel Bilgi Formu”, annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgilerini saptamak amacı ile “Okul Öncesi Eğitim Bilgi Formu” kullanılmıştır. Ayrıca çalışma sonunda, uygulanan katılım programı hakkında annelerin görüşlerinin belirlenmesi amacı ile bir değerlendirme toplantısı yapılmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından anne ve ailesi hakkındaki değişkenlerle ilgili bilgi toplamak amacı ile “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır. Bu formda; annenin yaşı, öğrenim durumu, sahip olduğu çocuk sayısı, okul öncesi eğitime devam eden çocuğunun kaçıncı çocuk olduğu, diğer çocuklarının okul öncesi

eğitim alma durumu, çalışma durumu ve gelir durumunu içeren sorular bulunmaktadır. Bu formun bir örneği Ek-1’de verilmiştir.

3.4.2. Okul Öncesi Eğitim Bilgi Formu

Bu form, annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki genel bilgilerini saptamak amacı ile hazırlanmış 23 maddeden oluşmaktadır. Formun içeriği literatür çalışması ve alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Bilgi formunun hazırlanmasında okul öncesi eğitimin kapsadığı alanların hepsine yer verilmeye çalışılmıştır. Bilgi formu oluşturulduktan sonra okul öncesi eğitim çağına çocuğu olan beş anneye pilot uygulama yapılmıştır. Bu doğrultuda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra son olarak bilgi formu şekil ve ifade uygunluğu bakımından Türkçe dil uzmanının görüşlerine sunulmuştur. Gerekli düzenlemeler sonunda “Okul Öncesi Eğitim Bilgi Formu” uygulamaya hazır duruma getirilmiştir. Bu formun bir örneği Ek-2’de verilmiştir.

Okul Öncesi Eğitim Bilgi Formunun Puanlaması

Bilgi formunun uygulanmasında, annelerden okul öncesi eğitim hakkındaki her bir ifadeyi okuduktan sonra, bilgi düzeylerini belirten seçeneklerden kendilerine uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir. Bilgi formunun cevap seçenekleri üç dereceli olarak düzenlenmiştir. Daha sonra verilerin analizi aşamasında “Bilgim yok” seçeneğine 1 puan, “Kısmen bilgiliyim” seçeneğine 2 puan, “Bilgiliyim” seçeneğine 3 puan verilerek değerlendirme işlemleri yapılmıştır.

Ayrıca, “Annelerin Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı” uygulaması sonunda, annelerin uygulama hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi amacı ile bir toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantıda annelere, bu programın çocuğuna ve kendisine sağladığı yararlar, programla ilgili memnun olup olmadığı yönler ve önerileri hem yazılı hem de sözlü olarak

sorularak tartışılmıştır. Annelerin verdikleri cevaplarla ilgili içerik analizi yapılarak, yorumlamada frekans ve yüzde kullanılmıştır.

3.5. Süre ve Olanaklar

Bu araştırmanın kaynak taraması 01.09.2001 – 30.03.2003 tarihleri arasında sürdürülmüştür. YK ve niversite kütüphaneleri ile web sitelerinden okul öncesi eēitim ve ebeveyn katılımı ile ilgili kitap ve makale taraması yapılmıştır.

01.09.2001 – 15.02.2002 tarihleri arasında bilgi formu ve katılım programı hazırlanmıştır.

05.03.2002 – 08.03.2002 tarihleri arasında deney ve kontrol gruplarına ön test uygulanmıştır.

11.03.2002 – 03.05.2002 tarihleri arasında deney grubunda katılım programı uygulanmıştır.

06.05.2002 tarihinde deney grubundaki annelere son test uygulanmış, katılım programı ile ilgili görüşleri yazılı ve sözlü olarak alınmıştır.

08.05.2002 – 10.05.2002 tarihleri arasında kontrol grubundaki annelere son test uygulanmıştır.

13.05.2002 – 15.05.2003 tarihleri arasında bulguların deēerlendirilmesi ve tez raporunun yazımı tamamlanmıştır.

3.6. Annelerin Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı

3.6.1. Programın Amacı

Programın amacı, annelere bir günlük eğitim sürecindeki etkinlikleri göstermek ve bu etkinlikler içinde yer alarak katılımlarını sağlamaktır.

3.6.2. Programın Hazırlanması

“Annelerin Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı” sekiz hafta sürecek şekilde planlanmıştır. Programda çocukların gelişimsel özelliklerine uygun konular araç olarak kullanılarak, etkinliklerle ilgili günlük planlar hazırlanmıştır. Etkinliklerin belirlenmesinde Anasınıfı Programı (Milli Eğitim Komisyonu, 1994: 59-72) ve İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı (Genç: 2001: 25-77) kaynak olarak kullanılmıştır.

- Etkinliklerle ilgili programın hazırlanmasından sonra, bu etkinliklerdeki, annelerin katılım düzeyleri ile ilgili hedef ve hedef davranışların, eğitim durumunun ve değerlendirmenin bulunduğu anne katılımını içeren planlar hazırlanmıştır. Bu planlarda annelerin hangi etkinliğe, ne amaçla ve ne şekilde katılacakları açık bir şekilde ifade edilmiştir.
- Ayrıca, program annelerin eğitim – öğretim saatleri dışında çocukları ile birlikte katılımlarını gerektiren sınıf dışı etkinliklerle de desteklenmiştir. Bunlar; anne ve çocuklarla belirli aralıklarla yapılan sınıf temizliği ve ilgi köşelerinin düzenlenmesi, sınıfta kullanılmak üzere materyal hazırlama, çevre gezilerine katılma, evde çocukla birlikte proje üretme gibi etkinliklerdir.
- Katılım programının desteklenmesinde, sınıf girişinde hazırlanan “Bülten Panosu” da kullanılmıştır. Bülten panosunda, çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili bilgilere, etkinliklerde yer alan çeşitli çalışma örneklerine, sınıftaki çocukların tanıtıldığı fotoğraflara ve okul öncesi eğitimle ilgili çeşitli haber

ve duyurularla, yapılabilecek değişik etkinliklere yer verilmiştir. Bülten panosu iki haftada bir yeniden düzenlenmiştir.

- Annelerin çocuk gelişimi ve okulöncesi eğitim ile ilgili kitapları, dergileri, çocuk kitaplarını, kasetlerini ve cd'lerini ödünç alabilmelerini sağlayan bir "Veli Kütüphanesi" oluşturulmuştur.
- Katılım programını destekleyen bir başka etkinlik "Ev Ziyaretleri" dir. Ev ziyaretlerinde, ebeveynler ve çocuklarla olumlu bir diyalog kurulmasının yanında okul öncesi eğitim hakkında bilgi verilmesi de amaçlanmıştır.

3.6.3. Programın Uygulanması

Sekiz haftalık katılım programı üç aşama şeklinde uygulanmıştır. Her aşama iki buçuk hafta sürmüştür ve aşamaların sonunda annelerle birlikte değerlendirme toplantıları yapılmıştır. Anneler her aşamaya birer kez katılmışlardır. Birinci ve ikinci aşamanın sonunda yapılan toplantılarda anneler katıldıkları program ile ilgili duygu ve düşüncelerini birbirleri ile paylaşma imkanı bulmuşlardır. Toplantılar sırasında annelerin görüşleri araştırmacı tarafından not edilmiştir. Üçüncü ve son toplantıda ise annelere "Okul Öncesi Eğitim Bilgi Formu" son test olarak uygulandıktan sonra, uygulanan program ile ilgili görüşleri yazılı ve sözlü olarak alınmıştır.

3.6.4. Uygulama Basamakları

- Katılım programının uygulanması sabah 08.00 – 12.00, öğleden sonra 13.00 – 14.30 saatleri arasında gerçekleştirilmiştir.
- Uygulamada, anneler sınıfa sabah geldiklerinde Serbest Zaman Etkinliği, Beslenme Etkinliği ve Türkçe Dil Etkinliği'ne; öğleden sonra geldiklerinde Oyun Etkinliği, Müzik Etkinliği ve Okuma – Yazmaya Hazırlık Etkinliğine katılmışlardır.
- Çocukların sınıf listesindeki sırasına göre, sabah etkinliklerine iki öğleden sonra etkinliklerine iki anne olmak üzere her gün dört anne uygulamaya katılmıştır. Anneler bir gün sabah etkinliklerine, ertesi gün de öğleden

sonra etkinliklerine katılmak suretiyle okula iki gün gelerek bir aşamayı tamamlamışlardır. Aynı uygulamaya ikinci ve üçüncü aşamalarda da devam edilmiştir. Annelerin etkinliklere katılacakları tarihleri gösteren çizelge sınıf girişine asılarak annelerin sıralarını rahatça takip edebilmeleri sağlanmıştır. Etkinliklere mazeret bildirerek katılamayan anneler uygun bir zamanda, katılmadıkları sabah ya da öğleden sonra etkinliklerine çağırılarak eksikleri giderilmeye çalışılmıştır.

- Anneler araştırmacı tarafından, uygulamadan önceki ilk toplantıda, birinci ve ikinci aşamadan sonraki değerlendirme toplantılarında ve sınıfa geldikleri gün, katılacakları etkinliklerin neler olduğu, amaçları, uygulanışı ile ilgili işlem basamakları (eğitim durumu) ve etkinliğin yararları konularında bilgilendirilmişlerdir. Annelere etkinliklerle ilgili örnekler verilerek, katılımı kendilerinden nelerin beklendiği açık ve anlaşılır bir şekilde anlatılmıştır. Anneler etkinliklere bu açıklamalar doğrultusunda katılmışlardır.
- Katılım programının 1. aşamasında, sınıfa gelen annelerden etkinlikler sırasında sadece gözlem yapmaları istenmiştir. Anneler sınıfa geldiklerinde öncelikle onlara rahatça oturabilecekleri bir yer gösterilmiş ve çocuklara sınıfın misafiri olarak tanıtılmışlardır. Serbest zaman etkinliği içinde yer alan ilgi köşelerinde oyun etkinliği sırasında annelere okul öncesi eğitim ile ilgili konular hakkında bilgilendirici açıklamalar yapılmıştır. Anneler bu bilgileri dinlerken bir yandan da çocukları doğal bir ortamda izleme imkanı bulmuşlardır. Bu aşamadaki etkinliklerde annelere hiçbir şekilde aktif ya da pasif olarak görev verilmemiştir. 1. aşamada uygulanan annelerin katılımlarına ait bir günlük plan örneği Ek-3’de verilmiştir.
- 2. aşamada anneler, çocuklarla birlikte etkinliklere katılmışlardır. Anneler sınıfa geldiklerinde etkinliğe ne şekilde katılacakları konusunda kendilerine gerekli açıklamalar yapılmıştır. Örneğin, Türkçe dil etkinliğinde çocuklarla birlikte parmak oyununu tekrar etme, Oyun etkinliğinde oyunun bir üyesi olarak rol alma gibi. Anneler etkinliklere katılmanın yanı sıra malzemelerin

hazırlanması, dağıtılması, toplanması, sınıf ortamının düzenlenmesi gibi konularda da çocuklarla birlikte öğretmene yardımcı olmuşlardır. 1. aşamada olduğu gibi bu aşamada da annelere okul öncesi eğitime ilişkin bilgilerin verilmesine devam edilmiştir. Bu aşamada uygulanan annelerin katılımlarına ait bir günlük plan örneği Ek-4’de verilmiştir.

- 3.aşamada anneler, etkinliklerin uygulanışında öğretmene yardımcı olarak katılım sağlamışlardır. Örneğin,Serbest zaman etkinliğinde yapılacak el-ışi etkinliği ile ilgili gerekli açıklamaları yaparak malzemelerin dağıtılmasına ve etkinliğin uygulanmasına rehberlik etme, Müzik etkinliğinde öğretmenin çocuklara öğrettiği şarkıyı tekrar ettirerek pekiştirme, Türkçe dil etkinliğinde çocuklara hikaye okuma gibi. Bu aşamada uygulanan annelerin katılımlarına ait bir günlük plan örneği Ek-5’de verilmiştir. Aynı zamanda Ek-6’da annelerin programda yer alan etkinliklere katılım düzeylerinin ne şekilde düzenlendiğini gösteren bir örnek verilmiştir.
- Bu aşamaların hepsinde, annelerin okul öncesi eğitim ile ilgili olarak bilgilendirilme çalışmalarına devam edilmiştir. 3. aşamanın sonunda annelerle son değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Toplantıda annelere son test uygulandıktan sonra, programla ilgili görüşleri yazılı ve sözlü olarak alınmıştır.
- Sekiz haftalık program sürecinde, sınıftaki tüm çocuklar sınıf listesindeki sıralarına göre, en az bir saat olmak üzere evlerinde ziyaret edilmişlerdir. Ev ziyaretlerinde ebeveynlerle okul öncesi eğitim ve çocuklarının gelişimleri ile ilgili konuşmalar yapılmıştır. Ayrıca ebeveynlerden izin alınarak hem etkinlikler sırasında hem de ev ziyaretlerinde fotoğrafları çekilmiştir. Bu fotoğraflara ait örnekler Ek-7’de verilmiştir.

3.7. Verilerin Analizi

Okul öncesi eğitim programına katılan ve katılmayan annelerin, okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin araştırıldığı bu çalışmada, elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS (Statistical Packet for Social Science) programı kullanılmıştır.

Araştırmanın alt probleminde, ilgili problem cümlesine uygun istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Bir bağımlı değişken üzerinde etkisi araştırılan iki alt gruplu bağımsız değişkenler arasındaki farkın anlamlılığının test edilmesi amacıyla t-testi, bir bağımlı değişken üzerinde etkisi araştırılan üç ya da daha fazla alt gruplara giren denek sayısı parametrik bir testin kullanımına imkan vermediği için, nonparametrik testler tercih edilmiştir. Parametrik testler olan t-testinin ve tek yönlü varyans analizinin (ANOVA) karşılığı olarak sırasıyla, non parametrik testler olan Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. (Parametrik t-testinin yerine non-parametrik Mann-Whitney U; parametrik tek yönlü varyans analizinin (ANOVA) yerine non-parametrik Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır). Araştırmada $p = 0.05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır (Büyüköztürk, 2002: 150-153).

Son olarak annelerden, uygulanan “Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı” ile ilgili görüşlerini yazılı olarak belirtmeleri istenmiştir. Bu bölümde, annelerin verdikleri cevapların değerlendirilmesi yapılmış, yorumlamada frekans ve yüzde kullanılmıştır.

IV. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma bulgularının ve yorumlarının yer aldığı bu bölümde, deney ve kontrol gruplarında bulunan annelerin demografik özellikleri ile ilgili veriler sayı ve yüzde olarak tablo 1’de, deney ve kontrol grupları arasındaki Okul Öncesi Eğitim Bilgi Formu ile ilgili ön test ve son test puan ortalamaları t-testi analizleri olarak tablo 2-5’de, okul öncesi eğitime katılım puanlarının ANOVA sonuçları tablo 6’da, deney ve kontrol gruplarının ön ve son test fark puanlarının farklılığı için t-testi sonuçları tablo 7’de gösterilmiştir. Annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin yaş, öğrenim durumu sahip oldukları çocuk sayısı, okul öncesi eğitime devam eden çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu, çalışma durumu, diğer çocuklarının okul öncesi eğitim alma durumu ve gelir durumları ile ilişkisini gösteren bulgular tablo 8-14’de Kruskal Wallis ve Mann-Whitney U istatistiksel analizleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Annelerin uygulanan program hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi ile ilgili sonuçlar tablo 15’de verilmiştir.

**Tablo 1. Deney ve Kontrol Grubunda Bulunan Annelerin
Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.**

Değişkenler	Alt Kategoriler	Deney		Kontrol		Toplam	
		N	%	N	%	N	%
Yaş	20-25	4	16.0	9	36.0	13	26.0
	26-30	10	40.0	6	24.0	16	32.0
	31-35	10	40.0	8	32.0	18	36.0
	36 ve üstü	1	4.0	2	8.0	3	6.0
	Toplam	25	100.0	25	100.0	50	100.0
Öğrenim Durumu	İlkokul	8	32.0	8	32.0	16	32.0
	Ortaokul	8	32.0	9	36.0	17	34.0
	Lise	8	32.0	7	28.0	15	30.0
	Üniversite	1	4.0	1	4.0	2	4.0
	Toplam	25	100.0	25	100.0	50	100.0
Sahip Olduğu Çocuk Sayısı	Tek çocuk	3	12.0	7	28.0	10	20.0
	İki ve üç çocuk	17	68.0	10	40.0	27	54.0
	Dört çocuk ve üstü	5	20.0	8	32.0	13	26.0
	Toplam	25	100.0	25	100.0	50	100.0
Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocuğunun Kaçınıcı Çocuk Olduğu	İlk çocuk	10	40.0	11	44.0	21	42.0
	İkinci çocuk	11	44.0	10	40.0	21	42.0
	Üçüncü çocuk	2	8.0	4	16.0	6	12.0
	Dört çocuk ve üstü	2	8.0	-	-	2	4.0
	Toplam	25	100.0	25	100.0	50	100.0
Çalışma Durumu	Çalışıyor	3	12.0	5	20.0	8	16.0
	Çalışmıyor	22	88.0	20	80.0	42	84.0
	Toplam	25	100.0	25	100.0	50	100.0
Diğer Çocuklarının Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	Evet	11	50.0	6	33.0	17	42.50
	Hayır	11	50.0	12	67.0	23	57.50
	Toplam	22	100.0	18	100.0	40	100.0
Gelir Durumu	100-200 Milyon	4	16.0	1	4.0	5	10.0
	201-300 Milyon	4	16.0	6	24.0	10	20.0
	301-400 Milyon	8	32.0	9	36.0	17	34.0
	401 Milyon ve üstü	9	36.0	9	36.0	18	36.0
	Toplam	25	100.0	25	100.0	50	100.0

Tablo 1’de, deney ve kontrol grubu annelerinin yaş, öğrenim durumu, sahip olduğu çocuk sayısı, okul öncesi eğitime devam eden çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu, çalışma, diğer çocuklarının okul öncesi eğitim alma ve gelir durumları ile ilgili dağılımları verilmiştir.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, annelerin % 36’sının 31-35 yaş grubunda oldukları görülmektedir. Annelerin % 6.0’sı ise 36 ve üstü yaş grubunu oluşturmaktadır.

Örnekleme alınan annelerin öğrenim durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında, % 34.0’ünün ortaokul mezunu oldukları görülmektedir. Annelerin sadece % 4.0’ünü üniversite mezunları oluşturmaktadır.

Annelerin sahip oldukları çocuk sayısına göre dağılımları incelendiğinde, % 54.0’ünün iki ve üç çocuk sahibi olan anneler oldukları görülmektedir. Annelerin % 20.0’si tek çocuğa sahiptir.

Örnekleme alınan annelerin okul öncesi eğitime devam eden çocuğunun kaçınıcı çocukları olduğuna göre dağılımları incelendiğinde, hem ilk çocuk, hem de ikinci çocuk olma durumunun % 42.0 olduğu görülmektedir. Annelerin % 4.0’ü dört ve daha üstü çocuğa sahiptir.

Deney ve kontrol gruplarındaki annelerin çalışma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, annelerin % 84.0 olarak çalışmadıkları görülmektedir. Örneklemin % 16.0’sını çalışan anneler oluşturmaktadır.

Annelerin diğer çocuklarının okul öncesi eğitim alma durumları incelendiğinde, % 57.50’sinin diğer çocuklarının okul öncesi eğitim almadığı görülmektedir. Annelerin % 42.50’sinin diğer çocukları okul öncesi eğitim almışlardır.

Gelir durumlarına göre deney ve kontrol grubu annelerinin dağılımları incelendiğinde, 401 Milyon ve üstü gelire sahip olduklarını belirten annelerin % 36.0'sının çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Annelerin % 10.0'u 100-201 Milyon arasında gelire sahiptir.

Tablo 2'de, deney grubunun ön test ve son test ortalama puanları t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 2. Deney Gurubunun Ön Test ve Son Test Ortalama Puanları t-Testi Sonuçları

Test	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ön Test	25	34.38	5.28	24	24.171	0.000
Son Test	25	65.80	3.43			

Tablo 2 incelendiğinde, deney grubunun ön test ve son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. [$t_{(24)} = 24.171$, $p=0.000$, $p < 0.05$] Bu sonuca göre, uygulanan katılım programının etkili olduğu ve böylece annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeyleri üzerinde önemli bir artışın sağlandığı söylenebilir.

Gelfer (1994) tarafından Portfolio yaklaşımının değerlendirilmesi amacı ile yapılan bir çalışmada, yaşları 2,5 ve 5,5 arasında 78 çocukta rastgele 20 çocuk Portfolio projesi için seçilmiştir. 20'si deney 20'si kontrol olmak üzere toplam 40 ebeveyn de çalışma da yer alan anketi cevaplamaya gönüllü olmuşlardır. 14 madde olarak geliştirilen anket, deney ve kontrol grubu ebeveynlerine uygulanmıştır. Öğretim yılı boyunca öğretmenler, çalışmaya katılan çocuklara portfolio oluşturma konusunda yardımcı olmuşlardır. Diğer öğrencilerle ise planlı toplantılar yapılmamıştır. Sekiz ay sonra ebeveynlere aynı anket gönderilmiş ve iki grupta yer alan çocukların ebeveynlerinin cevapları arasında karşılaştırma yapılmıştır. Anketin ilk gönderilmesinden sonra gelen tüm cevaplar, ebeveynlerin okulda neler yapıldığının farkında olmadıklarını göstermiştir. Ebeveynler, "Çocuğuma nasıl yardım edebileceğimden emin değilim", "Program çocuğuma nasıl yardım edecek bilmiyorum" şeklinde cevap vermişlerdir. Uygulama sonunda iki grup arasındaki en önemli fark, deney grubundaki çocukların

ebeveynlerinin tümünün bilişsel ve akademik alanda daha çok bilgi sahibi olmalarıdır.

Tabloda ortaya çıkan sonuç, yukarıda verilen çalışmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Buna göre, annelerin sınıf içinde etkinliklere katılmaları ile okul öncesi eğitim hakkında bilgilendikleri, dolayısı ile de çalışmanın amacına ulaştığı söylenebilir.

Tablo 3’de, kontrol grubunun ön test ve son test ortalama puanları t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Ortalama Puanları t-Testi Sonuçları

Test	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ön Test	25	33.52	4.63	24	2.252	0.034
Son Test	25	36.68	5.10			

Tablo 3'e bakıldığında, kontrol grubunun ön test ve son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur [$t_{(24)} = 2.252$, $p = 0.034$, $p < 0.05$]. Kontrol grubunda bulunan annelerin son test puan ortalaması ($\bar{X} = 36.68$), ön test puan ortalamasından ($\bar{X} = 33.52$) daha yüksek gerçekleşmiştir. Fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmasına rağmen, yukarıda da görüldüğü gibi, ortalama puan değerleri birbirine yakın çıkmıştır. Deney grubunda gözlenen yüksek düzeydeki puan artışı, kontrol grubunda gözlenmemiştir.

Bu sonuca göre, kontrol grubundaki puan artışının informal öğrenmeden kaynaklanmış olabileceği söylenebilir. Annelerin, diğer çocuklarının okul öncesi eğitim almaları, veli toplantıları, çocuğundan ve yakın çevresinden edindiği bilgiler, yazılı ve sözlü medya araçları ve ebeveynler arası görüşmeler gibi etkenlerle okul öncesi eğitim hakkında bilgilenmiş olabilecekleri düşünülmektedir. Ayrıca öğretmenin de bu süreç içinde konu ile ilgilenerek anneleri biraz daha fazla bilgilendirmiş olabileceği düşünülebilir. Ancak, kontrol grubu annelerinin puan artışı, tablo 2'deki deney grubu annelerinin puanlarında gözlenen yüksek artış ile kıyaslandığında çok önemli görülmemektedir. Kontrol edilemeyen bir çevre ile edinilmiş olduğu düşünülen düşük düzeydeki puan artışının, dolayısı ile bilgilenmenin kalıcı bir öğrenmeye neden olamayacağı söylenebilir.

Tablo 4’de, deney ve kontrol gruplarının ön test ortalama puanları t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Ortalama Puanları t-Testi Sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney	25	34.48	5.28	48	0.684	0.497
Kontrol	25	33.52	4.63			

Tablo-4 incelendiğinde, araştırmaya katılan deney ve kontrol gruplarındaki annelerin ön test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$t_{(48)}=0.684$, $p=0.457$, $p>0.05$].

Bu bulgu, araştırmanın başlangıç aşamasında deney ve kontrol gruplarındaki annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir. Daha önce tablo 1’de de açıklandığı gibi, deney ve kontrol gruplarındaki annelerin kişisel bilgileri, aynı bölgede ve koşullarda yaşayan anneler olmalarından dolayı benzerlik göstermektedir. Annelerin ilk baştaki bilgi düzeyleri arasında oluşan benzerliğin nedeni bu şekilde açıklanabilir.

Tablo 5’de, deney ve kontrol gruplarının son test ortalama puanları t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 5. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Ortalama Puanları t-Testi Sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney	25	65.80	3.43	48	23.705	0.000
Kontrol	25	36.68	5.10			

Tablo 5'e bakıldığında, araştırmaya katılan deney ve kontrol gruplarındaki annelerin son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur [$t_{(48)}=23.705$, $p= 0.000$, $p<0.05$] Deney ve kontrol gruplarındaki annelerin son test puan ortalamalarında, deney grubunun lehine gerçekleşen artışın, annelerin programa katılımlarından kaynaklandığı söylenebilir.

Radin (1972), ebeveyn katılım sıklığının program etkisine olan katkısını belirlemek için bir çalışma yapmıştır. İncelenen programda düşük gelir grubundaki ailelerin dört yaşındaki çocukları yarım günlük, haftada dört gün süren anaokulu programına kayıtlıdır. 1.gruptaki çocukların programına ebeveynler katılmamıştır. 2.grupta bulunan çocukların anneleri eğitime katılmışlardır. 3.grupta ise anneler evde eğitim çalışmalarına katılmanın yanı sıra çocuk yetiştirme konusundaki küçük grup toplantılarına da katılmışlardır. Çalışma sonunda, çocuğun zekasının ön ve son test ölçümleri ile, annelerin çocuk yetiştirme ve evde bilişsel yönlendirme ile ilgili tutumlarına ilişkin ön ve son test ölçümleri yapıldığında, anneleri eğitime ve grup toplantılarına katılan tüm çocukların ve annelerinin önemli kazanımlar elde ettikleri görülmüştür (Akt. Honig, 1990: 46-47).

Yukarıdaki çalışmada da olduğu gibi, okul öncesi eğitimde ebeveynler çocuklarının eğitimine aktif olarak katıldıklarında başarılı olduğu görülmektedir. Uygulanan katılım programının sonuçları da yukarıdaki çalışmanın sonuçları ile aynı paraleldedir.

Tablo 6’da, okul öncesi eğitim programına katılım puanlarının ANOVA sonuçları verilmektedir.

Tablo 6. Okul Öncesi Eğitim Programına Katılım Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Deneklerarası	6648.560	49			
Grup (Deney-Kontrol)	5655.040	1	5655.040	273.212	0.000
Hata	993.520	48	20.698		
Denekleriçi	13481.000	50			
Ölçüm (Öntest-Sontest)	7430.440	1	7430.440	325.896	0.000
Grup * Ölçüm	4956.160	1	4956.160	217.375	0.000
Hata	1094.400	48	22.800		
Toplam	20129.560	99			

Tablo 6 incelendiğinde, test değişkeni dikkate alınmadığında araştırmaya katılan deney ve kontrol gruplarındaki annelerin puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir [$F_{(1-48)} = 273.212$, $p < 0.05$]. Aynı şekilde grup değişkeni dikkate alınmadığında, araştırmaya katılan annelerin ön test ve son test puanları arasında da anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. [$F_{(1-48)} = 325.896$, $p < 0.05$]. Grup ve test değişkenlerinin okul öncesi eğitim programına katılan annelerin, okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeyleri üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur. [$F_{(1-48)} = 217.375$, $p < 0.05$].

Tablo 7’de, deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test fark puanlarının farklılığı için t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 7. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test ve Son Test Fark Puanlarının Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney	25	31.42	6.48	48	14.744	0.000
Kontrol	25	3.16	7.02			

Deney ve kontrol gruplarının ön test-son test puan farklarının farklılığı için yapılan t-testi analiz sonuçlarına göre, deney ve kontrol gruplarının son test puanlarından ön test puanlarının çıkarılmasıyla elde edilen fark puanlarının anlamlı olduğu görülmüştür [$t_{(48)} = 14.744$, $p < 0.05$] Deney grubunun fark puanlarının ortalaması $\bar{X} = 31.42$ iken, kontrol grubunun fark puanlarının ortalaması $\bar{X} = 3.16$ olmuştur. Bu durumda, uygulanan katılım programının deney grubunda yer alan annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerini daha fazla artırdığı ifade edilebilir. Aynı zamanda bu sonuçlar tablo 5'deki bulgularla da tutarlılık göstermektedir.

Tablo 8'de, annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgilerinin yaşlarına göre Kruskal Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 8. Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerin Yaşlarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Grup	Test	Kategoriler	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Fark
Deney	Ön Test	20-25	4	9.13	3	2.319	0.509	-
		26-30	10	14.60				
		31-35	10	13.55				
		36-(+)	1	7.00				
	Son Test	20-25	4	18.25	3	3.840	0.279	-
		26-30	10	13.55				
		31-35	10	11.05				
		36-(+)	1	6.00				
Kontrol	Ön Test	20-25	9	13.56	3	0.530	0.912	-
		26-30	6	11.17				
		31-35	8	13.81				
		36-(+)	2	12.75				
	Son Test	20-25	9	12.83	3	1.727	0.631	-
		26-30	6	12.25				
		31-35	8	15.06				
		36-(+)	2	7.75				

Tablo 8 incelendiğinde, deney ve kontrol gruplarında bulunan annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin yaşlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Bu sonucun, annelerin programa gösterdikleri ilgiden ve katılımdaki devamlılıklarından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Koç (1994) tarafından yapılan bir çalışmada, annelerin çoğunluğunun, çocuklarının öğrenim gördükleri okullara ve eğitimlerine katkıda bulunmayı istedikleri, ancak bunu nasıl yapacaklarını bilmedikleri saptanmıştır.

Bu çalışmada, programın uygulanmasından önce yapılan ilk toplantıda, katılım programı ile ilgili amaçlar, önem, süre, çocuk ve anneye sağlayacağı yararlar gibi konular annelere örneklendirilerek, anlaşılır bir şekilde açıklanmıştır. Anneler, toplantı sonucunda programın yararına

inandıklarında ve kendilerinden beklenen katkının ne olduğunu anladıklarında, programa katılmaya gönüllü olmuşlardır.

Lancy ve Draper'da (1989, 1991) yaptıkları çalışmada, okullardaki ebeveyn katılımını artırmak için “Ebeveyn Destekli Okuma Programı” oluşturmuşlardır. Çalışma 32 ebeveyn – çocuk çifti ile gerçekleştirilmiştir. Programda ilk önce ebeveynlere bilgi verilerek program anlatılmış ve gönüllüler belirlenmiştir. Programa sadece ebeveynler değil, büyükanne ve büyükbaba ile kardeşler de gönüllü olarak katılmak istemişlerdir. Okul yılı sonunda ebeveyn çalışması değerlendirilmiş ve başarılı olduğu saptanmıştır (Akt. Lancy, 1992: 208-212).

Çoğu zaman ebeveyn katılımından söz edildiğinde, çocuğun anne ve babası dışındaki başka kişilerin de katılımında bulunabileceği düşünülmemektedir. Ancak yukarıdaki araştırmada da görüldüğü gibi, ebeveyn katılımı çalışmaları çocuğun yakın çevresinde bulunan her yaştaki bireylerin katılımları ile gerçekleştirilebilir. Diğer taraftan ebeveyn katılımında, yaşın önemi olmamasına rağmen “Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı”nda yer alan annelerin çoğunluğunun 20-35 yaş grubunda olması da, ebeveyn katılımı çalışmaları ile erken yaşta karşılaşmaları bakımından bir avantaj olarak değerlendirilebilir.

Tablo 9’da, annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgilerinin öğrenim durumlarına göre Kruskal Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 9. Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerinin Öğrenim Durumlarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.

Grup	Test	Kategoriler	n	Sıra Ort.	sd	X^2	p	Fark
Deney	Ön Test	İlkokul	8	11.56	3	0.885	0.829	-
		Ortaokul	8	13.94				
		Lise	8	14.00				
		Üniversite	1	9.00				
	Son Test	İlkokul	8	14.00	3	1.079	0.782	-
		Ortaokul	8	10.81				
		Lise	8	14.06				
		Üniversite	1	14.00				
Kontrol	Ön Test	İlkokul	8	11.25	3	2.912	0.405	-
		Ortaokul	9	11.89				
		Lise	7	15.07				
		Üniversite	1	22.50				
	Son Test	İlkokul	8	13.94	3	3.370	0.338	-
		Ortaokul	9	12.33				
		Lise	7	11.07				
		Üniversite	1	25.00				

Tablo 9'a göre, deney ve kontrol gruplarında bulunan annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgilerinin öğrenim durumlarına göre farklılaşmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Bu bulgu, annelerin öğrenim düzeyleri ne olursa olsun, eğitim aldıkları konularda bilgilenebileceklerini ve bu eğitimin onlar üzerinde bir etki yaratabileceğini göstermektedir.

Ebeveynler okula karşı olumlu yaklaşımlara sahip olsalar bile, öğrenim düzeylerinin düşük olması nedeniyle okul etkinliklerinde nasıl bir görev alabilecekleri konusunda güvensiz davranabilirler. Bununla birlikte öğrenim düzeyleri yüksek olan birçok ebeveynin de, ne yapmaları gerektiğini bilemedikleri için katılım konusunda istekli davranmadıkları belirtilmektedir (Pehlivan, 1997: 5-6).

Grolnick ve diğ. (1954, 1997) tarafından ebeveyn katılımını engelleyen faktörlerin incelendiği araştırmalarda, ebeveynin medeni durumunun ve öğreniminin katılımı önemli ölçüde etkilediği bulunmuştur. Dauber ve Epstein (1993) ise, ebeveynlerin öğrenim düzeyi arttıkça katılımın da arttığını, ancak medeni durumun katılım üzerinde etkili olmadığını saptamışlardır (Akt. Fantuzzo, 2000: 367-368).

Katılım çalışmalarından önce ebeveynlerin özelliklerinin iyi tanınması ve bu doğrultuda katılım planlamalarının yapılması gerekmektedir. Ebeveynler okul ortamında saygı gördüklerinde ve kendilerine katkılarından dolayı değer verildiğini hissettiklerinde, katılım konusunda daha gönüllü olacaklardır. Nitekim yapılan çalışmalarda da annelere programla ilgili beklentiler açıklandığı zaman, hepsi katılım konusunda gönüllü olmuşlardır. Annelere öğrenim durumlarına göre bir ayırım yapılmamıştır ve olumlu iletişim kurulmasına dikkat edilmiştir. Hem ebeveyn toplantılarında hem de ev ziyaretlerinde annelerin katılımlarının önemi hissettirilmeye çalışılmış ve teşvik edilmişlerdir.

Diğer yandan okulların, çocuğu olduğu kadar ebeveynleri de eğitmek gibi bir amacı olduğu düşünüldüğünde, düşük eğitim düzeyindeki ebeveynlerin katılımlarının sağlanmasının, eğitimin hem yakın hem de uzak hedeflerinin gerçekleştirilmesi bakımından önemli olduğu söylenebilir.

Tablo 10’da, annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgilerinin sahip oldukları çocuk sayısına göre Kruskal Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 10. Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerinin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Grup	Test	Kategoriler	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Fark
Deney	Ön Test	Tek Çocuk	3	5.50				
		2-3 Çocuk	17	12.82	2	3.246	0.197	-
		4 – (+)	5	13.83				
	Son Test	Tek Çocuk	3	8.33				
		2-3 Çocuk	17	12.56	2	1.058	0.589	-
		4 – (+)	5	12.50				
Kontrol	Ön Test	Tek Çocuk	7	14.93				
		2-3 Çocuk	10	12.55	2	3.847	0.146	-
		4 – (+)	8	7.67				
	Son Test	Tek Çocuk	7	7.71				
		2-3 Çocuk	10	14.30	2	4.160	0.125	-
		4 – (+)	8	13.17				

Tablo 10’da örneklem grubundaki annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgilerinin,sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0.05$).

Çocuk yetiştirmek önemli ve zor bir görevdir. Anneler, annelik görevlerini yerine getirirlerken bir yandan da ailesinin ve toplumun kendisinden beklediği başka görevleri de yerine getirmek zorundadırlar. Bu durum annelerin sorumluluklarını artırmakta, böylece tek ya da daha fazla çocuğa sahip olsalar bile çocuklarına gereken zamanı ayırarak onların eğitimine katkıda bulunma konusunu ihmal etmektedirler.

Schafer (1973), ailenin çocuğu eğitme ve bakım konusundaki yeteneğinin yaşanan stres nedeni ile zayıfladığını, komşulardan, akrabalarından, arkadaşlardan ve diğer sosyal gruplardan gelecek yardımla ailenin güç kazanabileceğini belirtmektedir (Akt. Honig,1990:13)

Yukarıdaki çalışmada da belirtildiği gibi okul öncesi eğitimde annelere, okul etkinliklerine katılma, çocuklarının gelişimi ve eğitimi ile ilgili bilgi ve becerileri kazandırma konusunda gerekli destek sağlanırsa, bilgilenmelerinin sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılık göstermediği yorumu getirilebilir.

Tablo 11’de, annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgilerinin okul öncesi eğitime devam eden çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğuna göre Kruskal Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 11. Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerinin Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocuğunun Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Grup	Test	Kategoriler	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Fark
Deney	Ön Test	İlk çocuk	10	9.95	3	4.148	0.246	-
		İkinci çocuk	11	14.50				
		Üçüncü çocuk	2	20.25				
		Dördüncü – (+)	2	12.75				
	Son Test	İlk çocuk	10	14.65	3	5.357	0.147	-
		İkinci çocuk	11	12.09				
		Üçüncü çocuk	2	19.00				
		Dördüncü – (+)	2	3.75				
Kontrol	Ön Test	İlk çocuk	11	16.50	3	4.862	0.88	-
		İkinci çocuk	10	11.00				
		Üçüncü çocuk	4	8.38				
		Dördüncü – (+)	-	-				
	Son Test	İlk çocuk	11	13.91	3	0.590	0.745	-
		İkinci çocuk	10	12.95				
		Üçüncü çocuk	4	10.63				
		Dördüncü – (+)	-	-				

Tablo 11 incelendiğinde, annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin, okul öncesi eğitime devam eden çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğuna göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($p > 0.05$).

Tabloda da görüldüğü gibi, annelerin kaçınıcı çocukları okul öncesi eğitime devam ederse etsin, okul öncesi eğitime ilişkin bilgilerinde farklılığın olmadığı bulunmuştur. Bu bulgunun her iki gruptaki annelerin daha önce bu tür bir çalışmada yer almamış olmaları, öğretmen tarafından bilgilendirilmemeleri gibi nedenlerden kaynaklanmış olabileceği yorumu getirilebilir.

Tablo 12’de, annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgilerinin annelerin çalışma durumlarına göre Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 12. Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerinin Çalışma Durumlarına Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları.

Grup	Test	Kategoriler	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Deney	Ön Test	Çalışıyor	3	8.50	25.50	19.500	0.257
		Çalışmıyor	22	13.61	299.50		
	Son Test	Çalışıyor	3	16.50	49.50	22.500	0.371
		Çalışmıyor	22	12.52	275.50		
Kontrol	Ön Test	Çalışıyor	5	12.80	64.00	49.000	0.946
		Çalışmıyor	20	13.05	261.00		
	Son Test	Çalışıyor	5	15.30	76.50	38.500	0.433
		Çalışmıyor	20	12.43	248.50		

Tablo 12 incelendiğinde, deney ve kontrol grubu annelerinin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin çalışma durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p > 0.05$).

Bu bulgu, çalışan ve çalışmayan annelerin, çocuklarının eğitime katılım konusunda gönüllü olduklarında ve zaman ayırdıklarında aralarında bir farkın oluşmayacağı şeklinde açıklanabilir. Aynı tabloda, her iki gruptaki çalışan annelerin az sayıda oldukları da görülmektedir.

Ayrıca bazı ebeveynler sınıf içi etkinliklere katılmak isterlerken, bazıları ise sınıf dışı etkinliklerde yer almak isteyebilirler. Denge oluşturmaya çalışırken sınıfta yararlı olduğunu hissetmeyi isteyenlere yardımcı olunmalı, sınıfta kalmak istemeyenlerde suçluluk duygusu uyandırılmamalıdır (DeSteno,2000:13).

Bu araştırmada annelere, hazırlanan katılım programının çocuklarına ve kendilerine sağlayacağı yararlar açıklanarak katılım konusunda teşvik edilmişlerdir. Uygulanan programda, annelerin çalışma koşulları ile katılımlarını engelleyen hamilelik, hastalık vb. özel durumları dikkate alınmıştır. Annelerin katılımıda bulunamamaktan dolayı hissedebilecekleri üzüntü ve suçluluk duygusunu önlemek için, onların içinde bulundukları koşullara göre katılım planlamaları yapılmış ve bu planlar gerektiğinde yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca, annelerin sınıf içinde katılabilecekleri etkinliklerin yanında sınıf dışında yapılabilecek bazı etkinliklerin planlanıp uygulamasının da, bu sonucun elde edilmesi ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 13’de, annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgilerinin diğer çocuklarının okul öncesi eğitim alma durumlarına göre Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 13. Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerinin Diğer Çocuklarının Okul Öncesi Eğitim Alma Durumlarına Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Grup	Test	Kategoriler	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Deney	Ön Test	Evet	11	15.27	168.00	19.000	0.006
		Hayır	11	7.73	85.00		
	Son Test	Evet	11	9.45	104.00	38.000	0.129
		Hayır	11	13.55	149.00		
Kontrol	Ön Test	Evet	6	10.75	64.50	28.500	0.477
		Hayır	12	8.88	106.540		
	Son Test	Evet	6	7.25	43.50	22.500	0.203
		Hayır	12	10.63	127.50		

Tablo 13 incelendiğinde, deney grubu annelerinin ön test puanları ($U = 19.000$), diğer çocuklarının okulöncesi eğitim alma durumlarına göre anlamlı fark göstermektedir ($p < 0.05$). Son test puanlarında ($U = 38.500$) ise anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Bu sonuca göre, çalışmanın başında, diğer çocukları okul öncesi eğitim almış olan annelerin okul öncesi eğitim hakkında informal şekilde bilgilenmiş olabilecekleri söylenebilir. Ancak, ön testte annelerin bilgi düzeyleri arasında oluşan farkın katılım programının uygulanmasından sonra ortadan kalktığı görülmektedir. Bu durumda katılım programının anneler üzerinde olumlu bir etki yaratmış olduğundan söz etmek mümkündür. Kontrol grubunda ise, ön ve son testte, diğer çocukların okul öncesi eğitim almalarına göre anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Bu sonuç deney grubu annelerinin diğer çocuklarının okul öncesi eğitim alma durumlarının kontrol grubundan daha yüksek düzeyde olması ile açıklanabilir. Aynı zamanda kontrol grubu

annelerinin herhangi bir katılım etkinliğinde yer almadıkları için ön ve son testleri arasında bir farklılığın oluşmadığı da söylenebilir. Ayrıca kontrol grubunda gözlenen durum, çocukları okul öncesi eğitim almış olsalar bile annelerin bu konuda yeterince bilgi sahibi olamayabileceklerini göstermesi bakımından da çarpıcıdır. Bu çalışmada, annelerin programa aktif olarak katılımları sonucunda eğitimle ilgili bilgileri birebir yaşayarak öğrenebilmeleri önemli görülmektedir. Yaparak –yaşayarak öğrenme deneyimleri sunulmasının anneler üzerinde daha kalıcı etkileri olacağı düşünülmektedir.

Tablo 14’de, annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgilerinin ailenin gelir durumuna göre Kruskal Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 14. Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Bilgilerinin Ailenin Gelir Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Grup	Test	Kategoriler	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Fark
Deney	Ön Test	100-200 Milyon	4	11.88	3	1.074	0.783	-
		201-300 Milyon	4	12.38				
		301-400 Milyon	8	11.63				
		401- (+) Milyon	9	15.00				
	Son Test	100-200 Milyon	4	18.25	3	4.004	0.261	-
		201-300 Milyon	4	9.00				
		301-400 Milyon	8	14.19				
		401- (+) Milyon	9	11.39				
Kontrol	Ön Test	100-200 Milyon	1	20.50	3	2.293	0.514	-
		201-300 Milyon	6	13.17				
		301-400 Milyon	9	10.67				
		401- (+) Milyon	9	14.39				
	Son Test	100-200 Milyon	1	17.00	3	0.840	0.840	-
		201-300 Milyon	6	14.17				
		301-400 Milyon	9	13.28				
		401- (+) Milyon	9	11.50				

Tablo 14’de, deney ve kontrol grubu annelerinin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin ailenin sahip olduğu gelir durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Tablo incelendiğinde, araştırmada yer alan annelerin sosyo-ekonomik durumlarının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Araştırmanın, aynı bölgede yaşayan benzer sosyo-ekonomik düzeydeki anneler üzerinde yapılmasının bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Ebeveyn katılımı ile ailenin sosyo-ekonomik düzeyi arasındaki ilişki çeşitli araştırmalarda incelenmiştir.

1998’de uygulanan Hull Okulları’nın yeniden organizasyonu, ev-okul bağlantısında önemli bir gelişme yaratmıştır. 42 öğretmen şehrin sosyo-

ekonomik düzeyi düşük bölgelerinde çalışmaya başlamışlardır. Çalışma sonucunda, ebeveynler çocuklarına destek olduklarında ve eğitime değer verdiklerinde çocuklarının gelişiminin ilerlediği ve verilen eğitimin niteliğinin yükseldiği bulunmuştur (Akt. Wolfendale, 1992: 135).

Storm ve Johnson (1990) tarafından düşük ve orta gelirli Anglo ve İspanyol ebeveynlerin davranışlarının, okul öncesi çocuklarının gelişimine etkisinin incelendiği çalışmada, ebeveynlerin çocuklarının güvenliğini herkesten çok etkiledikleri görüşü desteklenmektedir. Ayrıca ebeveynlerin güçlü yönlerinin çocuklarının öğrenmesini ve başarısını etkilediği bulunmuştur. 41 Anglo ebeveyn çocuklarının karar alma davranışlarını desteklemeye yönelik olumlu tutum sergilemişler, öğrenme başarısızlıklarını kabul etmede gönüllü davranmışlar, evde öğrenme ortamı sunma ve değerlendirme konusunda kendi yeteneklerine ilişkin olumlu görüşler dile getirmişlerdir. Bununla birlikte 28 İspanyol ebeveyn, oyunda çocuklarıyla birlikte olma konusunda olumlu tutum sergilemiş, bu sırada kendilerini oldukça rahat hissettiklerini, oyun sürecini çocuk gelişimini etkilemesi nedeniyle daha fazla önemsediklerini belirtmişlerdir (Akt. Sutherland, 1991: 129).

Reynolds (1994) yedi yaşındaki düşük gelirli azınlık çocukları üzerinde yaptığı çalışmada, ebeveyn katılımı ile çocuğun okuma ve matematik puanları arasında olumlu bir ilişki bulunduğunu saptamıştır (Akt. Fantuzzo, 2000: 367).

Yapılan araştırmalar, alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen ebeveynlerin daha az katılımda bulunduklarını göstermiştir. İnceleme sırasında ebeveynlerin kendilerinden maddi katkı bekleneyeceği korkusu ile okula gelmedikleri öğrenilmiştir. Ancak, ebeveynlere katılımı ilgili beklentiler açıklandığı ve katkıları tartışıldığı zaman, en çok katılım gösteren ve yararlanan grubun alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen ebeveynler ve çocukları olduğu görülmektedir. Ayrıca, sistematik ve planlı katılım türlerinin

katılımcılar tarafından iyi karşılandığı da belirtilmektedir (Akt. Jowet, 1990: 45, Akt. Öktem, 1954:97).

Bu çalışmada yukarıdaki görüşlere paralel olarak sosyo-ekonomik düzeyleri benzer olsa da kendi içinde farklılık gösteren annelere katılım programı ile ilgili amaç ve beklentilerin detaylı bir şekilde açıklanması, annelere eşit görev dağılımı yapılması, güvenli ve sıcak ilişkilerin kurulması gibi nedenlerle böyle bir sonucun ortaya çıktığı düşünülebilir.

Tablo 15’de, okul öncesi eğitimde sınıf içi etkinliklere katılım programı konusunda annelerin görüşlerine ilişkin değerlendirme sonuçları verilmiştir.

**Tablo 15. Okul Öncesi Eğitimde Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı
Konusunda Annelerin Görüşlerine İlişkin Değerlendirme
Sonuçları**

Alt Başlıklar	Görüşler	f	%
Programın anneye olan katkıları	1. Program; okul öncesi eğitim hakkında bilgi sahibi olmama, çocuğumun bireysel özelliklerini, ilgilerini, yeteneklerini öğrenmeme yardımcı oldu.	21	84.0
	2. Program, öğretmenle birlikte çalışarak kendimi değerli hissetmemi sağladı.	4	16.0
	Toplam	25	100.0
Programın çocuğa olan katkıları	1. Program; çocuğumu mutlu etti, kendine değer verildiğini hissederek güven kazanmasını sağladı ve başarılı olma isteğini artırdı.	25	100.0
	Toplam	25	100.0
Program ile ilgili memnun olunan ya da olunmayan yönler	1. Programdan çok memnun kaldım.	20	80.0
	2. Program, çocuğumla daha fazla vakit geçirmemi sağladığı için memnunum.	5	20.0
	Toplam	25	100.0
Program ile ilgili öneriler	1. Önerim yok.	20	80.0
	2. Bu tür çalışmaların daha sık yapılmasını ve imkanlar dahilinde daha üst sınıflarda da devam ettirilmesini istiyorum.	5	20.0
	Toplam	25	100.0

Tablo 15’de, annelerin katılım programının kendilerine olan katkıları ile ilgili görüşleri incelendiğinde, anneler (% 84.0) okul öncesi eğitim hakkında bilgilendiklerini, çocuklarının güçlü ve zayıf yönlerini, ilgi ve yeteneklerini, öğrenme becerilerini daha iyi anladıklarını ve çocukları ile iletişim kurma yollarını öğrendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, programda öğretmenle birlikte çalıştıkları aşamalarda kendilerini güçlü ve değerli hissettiklerini belirtmişlerdir (% 16.0). Anneler ile görüşmeler sırasında çoğunluğu çocukları ile iletişim kurma konusunda öğretmeni model aldıklarını, sınıfta edindikleri tecrübe ve güvenle, yakın çevrelerinde bulunan kişileri de okul öncesi eğitim hakkında bilgilendirdiklerini söylemişlerdir. Bu nedenle, uygulanan katılım programının anneye olduğu kadar toplumun eğitilmesine ve bilinçlendirilmesine de yararı olduğu düşünülmektedir.

Milner (1951)’ın yaptığı bir çalışmada, anneler ve çocukları ile görüşmeler yapılmıştır. Çalışma sonucunda, California Zihinsel Olgunluk Testi’nde daha yüksek dil puanı alan çocukların annelerinin, çocuklarına daha sık okudukları, yemek sırasında daha fazla sohbet ettikleri, çocuğun daha az fiziksel cezaya maruz kaldığı bulunmuştur (Akt. Honig, 1990: 9)

Çocuk-ebeveyn etkileşimi konusunda yapılan araştırmalar, ebeveynlerin çocuklarına etkili eğitim verme yeteneği konusundaki farklılıkları işaret eder. Brophy (1970) annelerin öğretim tarzlarının büyük bir çeşitlilik sergilediğini saptamış, Olmsted ve Jester (1972) ise etkileşimlerin değişiklik gösterdiği boyutları incelemişlerdir. Örneğin orta sosyo-ekonomik sınıf anneleri blok sıralama çalışmasında ileri organize bilgileri kullanırken, düşük gelir grubu anneleri ise çocukları blokları düzeltirken tehdit gibi kontroller kullanmışlardır (Akt. Honig, 1990:8).

Kuipers ve diğ. (1970) tarafından yapılan bir çalışmada, Head Start programındaki ebeveynler, çocuklarının dil eğitimi ile ilgili olarak yapılan haftalık ebeveyn eğitimi grubuna katılmışlardır. Bu eğitim sonucunda,

annelerin sözel becerilerinin arttığı ve çocukları ile olan etkileşimlerinin kalitesinin yükseldiği bulunmuştur. Bir başka bulguya göre de ebeveyn katılımının sıklığı, katılımın meydana geldiği yapı ya da model türünden daha önemlidir. Programa katılan ebeveynler kendilerini daha başarılı ve becerili görmektedir (Akt. Honig, 1990: 12).

Aynı tabloda, programın çocuğa olan katkısı ile ilgili olarak annelerin görüşleri incelendiğinde, anneler (% 100.0) programa katılımları sonucunda çocukların mutlu olduklarını ve güven kazandıklarını dolayısı ile de başarılı olma isteklerinin arttığını belirtmişlerdir. Ayrıca anneler görüşme sırasında, çocuklarının kendilerinin programa katılımı ile yaratılan ortamı çok neşeli ve eğlenceli bulduklarını, öğretmen ile samimi bir ilişki kurmalarını önemsediklerini belirtmişlerdir.

Kuipers ve diğ (1970)'nin çalışmasında, ebeveyn katılımının sıklığı ile çocukların çalışmaya isteklilikleri, akademik başarıları, sözel zeka ve benlik kavramları arasında olumlu bir ilişki saptanmıştır (Akt. Honig, 1990: 12).

1973 yılında Northumberland'da, ebeveynler ve farklı alan uzmanlarından oluşan ekip, erken yıllarda daha etkili ev-okul ilişkisini kolaylaştırmak için politika ve uygulamalar geliştirmeye çalışmışlardır. Projenin temel amacı, ebeveynlerle okulların ilişkilerini geliştirmelerine yardımcı olacak materyallerin kullanılması için uygun el kitapları üretmektedir. Ebeveynlerle etkili ilişkilerin, ebeveynlerle öğretmenler arasındaki duygusal etkileşimlerin yapısına dayandığına inanılmaktadır. Dolayısı ile materyaller bu ilişkilere ve ev ile okul arasındaki açık, pozitif diyalog koşullarının oluşturulmasına odaklanmaktadır. Çalışma sonunda, ebeveynler, öğretmenler ve diğer uzmanların karşılıklı saygı yoluyla oluşturduğu olumlu ve destekleyici atmosferin çocukların yararına olduğu bulunmuştur. (Akt. Wolfendale, 1992: 138-140)

Slaughter (1987) yaptığı çalışmada, ebeveyn katılımının okul öncesi dönemde bulunan çocukların okul başarısını olumlu yönde etkilediğini bulmuştur. Ayrıca bu ebeveynlerin, çocuklarını daha iyi eğittikleri belirtilmiştir (Akt. Sutherland, 1991: 129).

Pearce (1989) tarafından, okuma ve yazma etkinliklerinde zorlanan çocukların öğretmen ve ebeveynlerine destek olma amacı ile Cambridge bölgesinde altı hafta süren bir ebeveyn katılım projesi uygulanmıştır. Uygulama sonucunda, çocukların okuma ve yazma etkinliklerine karşı olan ilgilerinde belirgin bir artış görülmüştür. Ayrıca çocukları ile çalışırken video kayıtları alınan ebeveynlerin görüntülerinin, hizmetçi eğitim etkinlikleri ile diğer ebeveynlerin eğitime katkı sağladığı bulunmuştur. (Akt. Wolfendale, 1992: 159)

Parker ve diğ. (1997) Head Start programında ebeveyn katılımını inceledikleri çalışmalarında ebeveynlerin gönüllü olarak çalışma süreleri ve çalışmalara katılım sıklıklarının, çocuklarının akademik başarı, sosyal yeterlilik ve okula hazır oluşlarına ilişkin puanlarıyla önemli ölçüde ilişkili olduğunu saptamışlardır (Akt. Fantuzzo, 2000: 367).

Annelerin çalışma ile ilgili memnun oldukları ya da olmadıkları konulara ilişkin görüşleri incelendiğinde, bütün annelerinin çalışmadan memnun oldukları görülmektedir (% 100.0).

Tablonun son bölümünde, annelerin program ile ilgili önerileri incelendiğinde, çoğunluğu (% 80.0) programı güzel bulduklarını ve başka bir önerilerinin olmadığını belirtmişlerdir. Annelerin % 20.0'si programı güzel bulduklarını belirtmekle beraber, bu tür çalışmaların daha sık yapılmasını ve imkanlar dahilinde daha üst sınıflarda da devam ettirilmesini önermişlerdir. Sonuç olarak, bu görüşler doğrultusunda, uygulanan katılım programının anneler üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu söylemek mümkündür.

V. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, bu araştırmadan elde edilen sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırmada deney ve kontrol grubunda bulunan annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgi düzeylerini saptamak üzere araştırmacı tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Eğitim Bilgi Formu” kullanılmıştır. Deneysel işlemde kullanılmak üzere “Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Programı” hazırlanmıştır. Hazırlanan katılım programının annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgilerine katkısı incelenmiştir.

Ön test sonuçlarına göre, deney ve kontrol grubunda bulunan annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin benzer olduğu görülmüştür.

Deney grubundaki annelerle gerçekleştirilen katılım programından sonra, uygulanan son test bulgularına göre, deney grubunun okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Bu araştırmada uygulanan katılım programının, annelerin okul öncesi eğitim hakkında bilgilenmelerine katkı sağladığı görülmüştür.

Kontrol grubu annelerinin son test puanlarında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Ancak, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmasına rağmen, deney grubunda gözlenen yüksek düzeydeki puan artışının kontrol grubunda çok düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Deney ve kontrol gruplarındaki annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin; yaş, öğrenim durumu, sahip oldukları çocuk sayısı, okul öncesi eğitime devam eden çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu, çalışma ve gelir durumları ile arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır. Ancak deney grubunda, annelerin diğer çocuklarının okul öncesi eğitim alma durumları ile okul öncesi

eğitime ilişkin bilgi düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, puanları ön testte anlamlı bulunurken ($p < 0.05$), katılım programının uygulanmasından sonra son test puanları anlamsız bulunmuştur ($p > 0.05$).

ÖNERİLER

Ebeveyn katılımı konusu eğitimde vazgeçilmez bir unsur olarak düşünülebilir. Konu ile ilgili olarak yapılan araştırmaların çoğunluğunda ebeveyn katılımının çocuğa, ebeveyne, öğretmene ve okula birçok yönden yarar sağladığı ortaya çıkarılmıştır. Ebeveyn katılımı çalışmalarının öncelikle okul ile ev arasındaki yakınlığın oluşturulmasında etkili olduğu söylenebilir. Çocuk, ebeveynlerinin okuldaki eğitimine katılması ile yaşamındaki en önemli iki kurum olan ev ile okulu bir bütün olarak algılayabilir. Katılım sayesinde öğretmenler ve ebeveynler birbirlerini yakından tanıma imkanı bularak, hem kendileri hem de çocuk için, ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda işbirliği yapabilirler. Ayrıca, ebeveynlerin çocuklarının okul yaşantısını öğretmenlerle tartışabilmesi için, uygulanan programın özellikleri konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Ebeveynin programa katılımı sayesinde, ebeveynler çocuklarının güçlü ve zayıf yönlerinin farkına vararak, çocukları ile ilgili beklentilerinde gerçekçi bir yaklaşım içinde olabileceklerdir. Böylece çocuğun başarısı için işbirliği yapan ebeveyn ve öğretmenler, toplumun geleceğine de katkı sağlamış olacaklardır.

- Ebeveyn katılımının önemi konusunda ebeveynlere, resmi ve özel kurumlarda çalışan yönetici ve öğretmenlere seminerler düzenlenebilir.
- Ebeveyn katılımı konusunda ebeveyn, öğretmen ve yöneticilere yönelik teşvik edici görsel ve yazılı araçlardan yararlanılabilir. Özellikle televizyonda yayınlanan okul öncesi eğitim ile ilgili programlarda, ebeveyn katılımı konusuna yer verilebilir.
- Resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlere, ebeveyn katılımı ile ilgili programların hazırlanmasında rehberlik edecek seminer çalışmaları yapılabilir.

- Okul öncesi eğitimcilerine rehberlik etmesi amacı ile, uzman kişiler tarafından hazırlanan ebeveyn katılımı ile ilgili program örnekleri kitap haline getirilebilir.
- Ebeveyn katılımı konusu, okul öncesi eğitime öğretmen yetiştiren programlarda teorik derslerin içinde yer almaktadır ancak uygulamada da bu konuya ağırlık veren programlar oluşturulabilir.
- Ülkemizde çocuğun eğitimi ile daha çok annelerin ilgilendiği gözlenmektedir. Çocuğun gelişimi ve eğitiminde babanın ve ailede yaşayan diğer üyelerin de etkili olduğu düşünülürse, katılım programları diğer aile üyelerini de kapsayacak şekilde planlanabilir.
- Okul öncesi eğitimde ebeveyn katılımı çalışmaları ülke genelinde yaygınlaştırılabilir. Bu çalışmaların planlanmasında Milli Eğitim Bakanlığı, üniversitelerin ilgili bölümleri, halk eğitim merkezleri, yerel yönetimler ve özel sektör arasında işbirliği sağlanabilir.

Uygulama İle İlgili Öneriler

- Ebeveyn katılımı çalışmaları planlanırken, ebeveynlerin bu konu hakkındaki bilgi ve beklentileri ile ilgili ön araştırmalar yapılabilir. Bu doğrultuda ebeveynlerin ihtiyaç ve beklentilerine cevap veren katılım çalışmaları planlanabilir.
- Uygulanan katılım programı ile ilgili araştırma sonuçlarının geçerliliğinin sağlanması için benzer bölgelerde, farklı etkilerinin incelenmesi için de farklı bölgelerde çalışmalar yapılabilir.
- Uygulanan katılım programındaki etkilerin sürekliliğinin geçerli olup olmadığını ölçmek üzere bir kontrol çalışması yapılabilir.

- Uygulanan ebeveyn katılımı programında, programın annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılacak başka çalışmalarda; anne – çocuk arasındaki ilişkiler üzerindeki etkileri, annenin duygusal ve davranışsal özellikleri üzerindeki etkileri, çocuğun bilişsel ve duygusal gelişimi üzerindeki etkileri incelenebilir.
- Katılım programı ile sağlanan etkilerin sürekli olması bakımından daha uzun süreli çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

AKSOY, Ayşe B. ve Ayşe TURLA. (1999). Okul – Aile İşbirliği. **Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı, Rehber Kitaplar Dizisi.** İstanbul: YA-PA Yayıncılık.

ALLEN, Patsy. (1994). When Children Speak A Different Language. **Day Care And Early Education**, Fall.

ARAL, Neriman, Adalet KANDIR ve Münevver CAN YAŞAR. (2000). **Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları.** İstanbul: YA-PA Yayıncılık.

ASHLOCK, Robert B. (1990). Parents Can Help Children Learn Mathematics. **Arithmetic Teacher**, 38 (3), 42-46.

BARTA, Jim ve Terasa WINN. (1997). Involving Parents in Creating Anti-Bias Classrooms. **Children Today**, 24 (1), 28-30.

BARTHOLOMEW, Lynne ve Ulla GUSTAFSSON. (1997). Transition From Nursery To Primary School: Conducive To Learning ? The Story of “O”. **International Journal of Early Childhood. Section-1**, 1-7.

BERGER, Eugenia H. (1998). Working with Families: Reaching Parents Through Literacy. **Early Childhood Education Journal**, 25 (3), 211-215.

BİLİR, Şule. (1993). Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Yararları. **Okul Öncesi Eğitimi.** Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayınları.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit. (1978). **Eğitim Psikolojisi** Ankara: Binbaşioğlu Yayınevi.

BUNDY, Blakely F. (1991). Fostering Communication Between Parents and Preschools. **Young Children**, 46 (2), 12-17.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener. (2002). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı.** Ankara: Pegem Yayıncılık

CHAILLA, Christine ve Lory BRITAIN. (1997). **The Young Child as Scientist, A Constructivist Approach to Early Childhood Science Education: Second Edition**. R.R. Donnelly and Sons Company.

COLEMAN, Mick ve Charlotte WALLINGA. (1999). Teacher Training in Family Involment. **Childhood Education**, 76 (2), 76-81.

COLEMAN, Mick. (1991). Planning for the Changing Nature of Family Life in Schools for Young Children. **Young Children**, 46 (4), 15-20.

COLLINS, Raymond C. (1993). Head Start: Steps Toward a Two Generation Program Strategy. **Young Children**, January, 27-28.

DeSTENO, Nancy. (2000). Parent Involvement in the Classroom: The Fine Line. **Childhood Education**, 55 (3), 13-17.

DODSON, Fitzhugh. (1998). **Çocuk Eğitimi El Kitabı** (Çev. Ayşegün DURMAZ). İstanbul: Karaambar Yayınları.

ENDSLEY, Richard C., Patricia A. MINISH ve Qiying ZHOU. (1993). Parent Involvement and Quality Day Care in Proprietary. **Journal of Research in Childhood Education**, 7 (2), 53-61.

ENSARİ, Hoşcan ve Rengin ZEMBAT. (1999). Yönetim Stilllerinin Ailenin Okul Öncesi Eğitim Programına Katılımı Üzerindeki Etkileri. **Marmara Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmen El Kitabı, Rehber Kitaplar Dizisi**. İstanbul: YA-PA Yayıncılık.

EPSTEIN, Ann S. (1998). Is The High/Scope Educational Approach Compatible with the Rewised Head Start Performance Standarts ? Yes. **High/Scope Educational Research Foundation**, 17 (2), 1-11.

ERSOY, Özlem ve Fatma TEZEL ŞAHİN. (1999). 0-6 Yaş Döneminde Anne-Baba Eğitiminin Önemi. **Mesleki Eğitim Dergisi**, 1 (1), 58-62.

FANTUZZO, John, Erin TIGHE ve Stephanie CHILDS. (2000). Family Involvement Questionnaire: A Multivariate Assessment of Family Participation in Early Childhood Education. **Journal of Educational Psychology**, **92** (2), 367-376.

FİDAN, Nurettin. (1977). **Eğitimde Yeni Kavramlar ve İlkeler**. Ankara: Rehber Yayınevi.

GELFER, Jeffery I. (1994). Implementing Student Portfolios in An Early Childhood Program. **Early Child Development and Care** (97), 145-154.

GELFER, Jeffery I. (1991). Teacher–Parent Partnerships–Enhancing Communications. **Childhood Education**, **67** (3), 164-167.

GENÇ, Şengül. (2001). **İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı**. Ankara: T.C. MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı Yayınları.

GILKERSON, Deanne ve Michelle F. HANSON. (2000). Family Portfolios: Involving Families Portfolio Documentation. **Early Childhood Education Journal**, **27** (3), 197-201.

HANSON, Michelle F. Ve Deanne GILKERSON. (1999). Portfolio Assessment: More Than ABCs and 123 s. **Early Childhood Education Journal**, **27** (2), 81-86.

HASELOFF, Win. (1990). The Efficacy of the Parent – Teacher “Partership” of The 1990 s. **Early Child Development and Care**, **58**, 51-55.

HAUGLAND, Susan. (1997). Children’s Home Computer Use: An Opportunity for Parent/Teacher Collaboration. **Early Childhood Education Journal**, **25** (2), 133-135.

HONIG, Alice S. (1990). **Parent Involvement in Eary Childhood Education**. Washington, D.C.: National Association for the Education of Young Children.

İŞMEN, Esra ve Armağan S. YILDIZ. (1996) Okul Öncesi Dönemde Okul Aile İşbirliği ve Ebeveynin Eğitime Katılımı. **Yaşadıkça Eğitim**, **44**, 30-32.

JOWET, Sandra. (1990). Working with Parents-A Study of Policy and Practice. **Early Child Development and Care**, **58**, 45-50.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem. (1993). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Öneriler. **Okul Öncesi Eğitimi**. Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayınları.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem, Sevda BEKMAN ve Diane SUNAR. (1991). **Anne Eğitim Programı Kılavuzu**. İstanbul: UNICEF Yayınları.

KANDIR, Adalet. (1999). Okul Öncesi Kurumlarında Etkinliklerin Planlanması. **Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı, Rehber Kitaplar Dizisi**, İstanbul: YA-PA Yayıncılık.

KARASAR, Niyazi. (1996). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara.

KIEFF, Judith ve Karyn WELLHOUSEN. (2000). Planning Family Involvement in Early Childhood Programs. **Childhood Education**, **55** (3), 18-22.

KINDSVATTER, Richard. (1996). **Dynamic of Effective Teaching (Third Edition)**. New York: Longman Publisher.

KOÇ, Gürcü (1999). **Anne-Babaların Okul Öncesi Eğitim Kurumu Seçimini Etkileyen Etkenler**. Ankara: Gazi Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

KUŞİN, İclal. (1991). Okul Öncesinde Aile ve Okul İşbirliği. **7. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri**. Eskişehir: YA-PA Yayıncılık.

LALOUMI – VIDALI, Eva. (1997). Professional Views on Parents’ Involvement at the Partnership Level In Preschool Education. **International Journal of Early Childhood**, **29** (1), 19-25.

LANCY, David F. ve Amalya NATTIV. (1992). Parents as Volunteers. **Childhood Education**, 68 (4), 208-212.

LEIK, Robert K. ve Mary Anne CHALKLEY. (1990). Parent Involvement: What is That Works ?. **Children Today**, 19 (3), 34-37.

MAĞDEN, Duyan. (1993). Okul Öncesi Eğitim Programlarında Yeni Yaklaşımlar. 9. YA-PA Okul Öncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması **Semineri**. İstanbul: YA-PA Yayıncılık.

MALLORY, Nancy J. ve Nancy A. GOLDSMITH. (1990). Head Start Works! Two Head Start Veterans Share Their Views. **Young Children**, 45 (6), 37.

MANN, Philip H., Patricia A. SUTER ve Rose M. McCLUMG. (1979). **Handbook in Diagnostic – Prescriptive Teaching: Abridged Second Edition**. USA: Allyn and Bacon, Inc.

Milli Eğitim Komisyonu. (2002). **36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı**. İstanbul: YA-PA Yayıncılık.

Milli Eğitim Komisyonu (1994). **Anasınıfı Programı**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

MORRISON, George S. (1998). **Early Childhood Education Today**. New Jersey: Merrill an Imprint of Prentice Hall Upper Saadle River.

NILSEN, Barbara. (1997). **Week By Week Plans For Observing and Recording Young Children**. USA, Broome Community College: Thomson Publishing.

OKTAY, Ayla. (1999). **Yaşamın Sihirli Yılları**. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

ÖKTEM, Ferhunde. (1994). Okul – Aile Etkileşimi. S. KOÇ (Haz.) **Aile ve Eğitim**. Ankara: Şafak Matbaacılık.

ÖMEROĞLU, Esra. (1992). Ailenin Çocuğun Eğitimine Katılımı, **Okul Öncesi Eğitimi**, sayı 39-44.

- PEHLİVAN, İnayet. (1997). Okula Aile Katılımı. **Yaşadıkça Eğitim** 53, 4-7.
- POWELL, Douglas R. ve Karen E. DIAMOND. (1995). Approaches to Parent – Teacher Relationships in U.S. Early Childhood Programs During The Twentieth Century. **Journal of Education**, 177 (3), 88-91.
- SCHWEINHART, Lawrence J. ve David P. WEIKART. (1993). Success by empowerment: The High/Scope Perry Preschool Study Through Age 27. **Young Children**, 49 (1), 54-58.
- STEVENSON, Baker., (1987). The Family-School Relations and The Childs School Performance. **Child Development**, 58, 1348-1357.
- STUDER, Jeannine R. (1993). Listen So That Parents Will Speak. **Childhood Education**, 70 (2), 74-76.
- SUTHERLAND, Iris R. (1991). Parent – Teacher Involvement Benefits Everyone. **Early Child Development and Care**, 73, 121-131.
- ŞAHİN TEZEL, Fatma. (1998). **Destekleyici Eğitim Programlarının 5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Babalar Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- TEMEL, Fulya. (1999). Aile Eğitiminde Head Start Yaklaşımı. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 255, 8-11.
- TEMEL, Fulya. (1997). İtalya (Reigio Emilia)’dan Yeni Bir Okul Öncesi Eğitim Projesi. G. HAKTANIR (Haz.). **Okul Öncesi Eğitim Sempozyumu: Türkiye Okul Öncesi Eğitimini Geliştirme Derneği**. Ankara.
- TEMEL, Fulya ve Esra ÖMEROĞLU. (1993). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılmasında Aile Eğitimine Dayalı Modeller. **MEB Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını**, 58-62.
- TIZARD, Martmore B. (1993). **Involving Parent in Nursery and Infant Schools: A source book for teacher**. USA: The High Scop Press.

TRAHAN, Claudia H. ve Dianne LAWLER – PRINCE. (1999). Parent Partnerships: Transforming Homework into Home-School Activities. **Early Childhood Education Journal**, 27 (1), 65-68.

ULCAY, Sema. (1984). Okul Öncesi Eğitim Programlarının Hazırlanmasında Diagnostik Yaklaşım. **1. YA-PA Okul Öncesi Eğitim Semineri**.

UNUTKAN, Özgül P. (1998). **5-6 Yaş Grubu Aile Katılımlı Sosyalleşme Programı**. İstanbul: Marmara Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

WOODILL, Gary A., Judith BERNHARD ve Lawrence PROCHNER. (Ed.). (1991). **International Handbook of Early Childhood Education**. New York: Gerland Publisher.

WOLFENDALE, Sheila. (1992). **Empowering Parents and Teachers: working for children**. London: Cassell.

YAVUZER, Haluk. (2000). **Ana-Baba ve Çocuk**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

YEŞİLYAPRAK, Binnur. (2000). **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri**. Ankara: Nobel Yayıncılık.

YILDIRAN, Güzver. (1983). Okul Öncesi Eğitimde Okul Ana-Baba ve Çevre Arasında İşbirliğinin Sağlanması. **Okul Öncesi Eğitim ve Sorunları**. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.

YOUNG, Mary E. (1996). **Early Child Development: Inventing Future International Bank for Resconsruction and Development**. Washington.

EKLER

EK-1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız

	Anne	Baba
1. 20-25	()	()
2. 26-30	()	()
3. 31-35	()	()
4. 36 ve üzeri	()	()

2. Öğrenim durumunuz

	Anne	Baba
1. İlkokul	()	()
2. Ortaokul	()	()
3. Lise	()	()
4. Üniversite	()	()

3. Sahip olduğunuz çocuk sayısı (Lütfen yazınız)

4. Okul öncesi eğitime devam eden çocuğunuz kaçınıcı çocuktur ? (Lütfen yazınız.)

5. Çalışma durumunuz

	Anne	Baba
1. Çalışıyor	()	()
2. Çalışmıyor	()	()

6. Diğer çocukların okul öncesi eğitim alma durumu

	1. Çocuk	2. Çocuk	3. Çocuk	4. Çocuk
1. Evet	()	()	()	()
2. Hayır	()	()	()	()

7. Ailenin aylık ortalama gelir düzeyi

- () 1. 100-200 milyon
- () 2. 201-300 milyon
- () 3. 301-400 milyon
- () 4. 401 milyon ve üzeri

EK-2

Sayın Veli,

“Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Sınıf İçi Etkinliklere Katılan ve Katılmayan Annelerin Okul Öncesi Eğitim Hakkındaki Bilgilerinin İncelenmesi” amacıyla bir çalışma yapmaktayım. Araştırmada ihtiyaç duyulan verilerin bir kısmını toplamada kullanmak üzere, aşağıda sunmuş olduğum anketi geliştirdim.

Sizden, ankette yer alan soruları samimi ve içten bir şekilde cevaplamanız beklenmektedir. Elde edilecek bilgiler bilimsel amaçla kullanılacak, başka kişi ya da kurumlara verilmeyecektir. Lütfen ankette cevaplanmamış soru bırakmayınız. Katkılarınız için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Nalan ARABACI

GENEL OLARAK, okul öncesi eğitimde aşağıda belirtilen konulardaki bilgi düzeyinizi her bir konunun karşısındaki seçeneklerden uygun olanı işaretleyerek belirtiniz.

	Bilgiliyim	Kısmen bilgiliyim	Bilgim yok
1. Okul öncesi eğitimin amaçları konusunda	()	()	()
2. Okul öncesi eğitimin ilkeleri konusunda	()	()	()
3. Okul öncesi eğitim programının hazırlanması konusunda	()	()	()
4. Altı yaş çocuğunun gelişim özellikleri konusunda	()	()	()
5. Okul öncesi eğitim programında uygulanan etkinliklerin neler olduğu konusunda	()	()	()
6. Etkinliklerin amaçları ve yararları konusunda	()	()	()
7. Etkinliklerin uygulanışı konusunda	()	()	()
8. Okul öncesi eğitimde zeka gelişimini destekleyen etkinlikler konusunda	()	()	()
9. Okul öncesi eğitimde sosyal ve duygusal gelişimi destekleyen etkinlikler konusunda	()	()	()

	Bilgiliyim	Kısmen bilgiliyim	Bilgim yok
10. Okul öncesi eğitimde hareket gelişimini destekleyen etkinlikler konusunda	()	()	()
11. Okul öncesi eğitimde dil gelişimini destekleyen etkinlikler konusunda	()	()	()
12. Okul öncesi eğitim programına aile katılımının hangi şekillerde olabileceği konusunda	()	()	()
13. Aile katılımının amaçları ve yararları konusunda	()	()	()
14. Okul öncesi eğitim programında çevre ile işbirliği yapılması konusunda	()	()	()
15. Okul öncesi eğitim öğretmeninin sahip olması gereken mesleki özellikler konusunda	()	()	()
16. Okul öncesi eğitimin fiziksel koşullarının (sınıf ortamı) nasıl olması gerektiği konusunda	()	()	()
17. Eğitim ortamının düzenlenmesi konusunda	()	()	()
18. Okul öncesi eğitim malzemelerinin neler olduğu konusunda	()	()	()
19. Malzemelerde bulunması gereken özellikler konusunda	()	()	()
20. Eğitim ortamındaki ilgi köşelerinin neler olduğu konusunda	()	()	()
21. İlgi köşelerinde bulunması gereken araç-gereçler konusunda	()	()	()
22. İlgi köşelerinin düzenlenmesi konusunda	()	()	()
23. İlgi köşelerinin amaçları ve yararları konusunda	()	()	()

EK-3

Katılım Programı'nın 1. Aşamasına Ait Günlük Plan Örneği

1. Hafta: Konu/Bayramlar

1. Günün Konusu: Bayramları herkes sever

Serbest Zaman Etkinliği: Düz ve eğri çizgiler üzerinden kesme alıştırmaları

Hedef: Serbest zaman etkinliğinde yapılan etkinliklerle ilgili özellikleri kavrayabilme

Hedefler Davranışlar:

1. Serbest zaman etkinliğinin önemini ve amaçlarını açıklama.
2. Serbest zaman etkinliğinde kullanılan malzemelerin neler olduğunu söyleme.
3. Serbest zaman etkinliğinin uygulanışındaki işlem basamaklarını açıklama.
4. Serbest zaman etkinliğinin çocuğa yararlarını açıklama.

Eğitim Durumu: El-işi etkinliğinde yaptırılacak “Kesme” etkinliğinin çocukların küçük kas gelişimlerini ve el-göz koordinasyonlarını destekleyici bir etkinlik olduğu annelere açıklanır. Etkinlikte kullanılacak malzemeler ve malzemelerin hangi özelliklerde olması gerektiği gibi konular, örnek malzemeler gösterilerek, annelere açıklanır. (Örn : ucu küt makas ve çocukların kesebilecekleri kalınlıkta malzeme gibi.) Çocukların öncelikle makası doğru tutma ve kağıt üzerine yerleştirme davranışlarının kontrol edilerek çizgi üzerinden kesme etkinliğine başlanacağı açıklanır. Aralarda dolaşarak çocukların kesme davranışının izlenileceği ve yanlış uygulamalara müdahale edilmesi gerektiği açıklanarak annelerin bu doğrultuda etkinliği izlemeleri istenir. Etkinlik sonunda annelerin soruları varsa cevaplandırılır.

Değerlendirme:

Türkçe Dil Etkinliği:

a) Hikaye öncesi : Konu ile ilgili sohbet, “Bayram Geldi” şiiri

b) Hikaye : “Hikaye tamamlama” çalışması

Hedef: Türkçe dil etkinliğinde yapılan etkinliklerle ilgili özellikleri kavrayabilme.

Hedef Davranışlar:

1.Türkçe dil etkinliğinin önemini ve amaçlarını açıklama.

2.Türkçe dil etkinliğinin uygulanışındaki işlem basamaklarını açıklama.

3.Türkçe dil etkinliğinin çocuğa yararlarına açıklama.

Eğitim Durumu: Annelere Türkçe dil etkinliğinde yapılacak çalışmalarla ilgili bilgi verilir. Sohbet etkinliğinin çocukların dikkatlerini o günün konusuna çekmek amacıyla yapıldığı ve sorulacak çeşitli sorularla onların konu hakkında düşünmelerinin sağlanmaya çalışılacağı açıklanır. Öncelikle söz almak isteyen çocuklara izin verileceği, söz almak istemeyen çocuklara karşı zorlayıcı olunmaması gerektiği vurgulanır. Şiir etkinliğinin çoğunlukla konuyu pekiştirici, kısa, çocukların kelime dağarcıklarını zenginleştiren ve dil gelişimlerini destekleyen bir etkinlik olduğu, şiirin bir bütün halinde öğretilmesi gerektiği açıklanır.

Son olarak hikaye tamamlama etkinliği hakkında annelere bilgi verilir. Bu etkinlikte, hikayenin gelişme bölümünün sonuna kadar okunacağı, sonuç bölümünde ise çocuklara hayal güçleri ve yaratıcılıkları doğrultusunda hikayeyi tamamlama fırsatı verileceği açıklanır. Çocukların anlatımlarına müdahale edilmemesi ve fikirlerine saygı gösterilmesi gerektiği vurgulanır.

Annelerin bu açıklamalar doğrultusunda etkinlikleri izlemeleri sağlanır. Etkinlik sonunda annelerin soruları varsa cevaplandırılır.

Değerlendirme:

Oyun Etkinliği: “Deve – Cüce” oyunu

Hedef: Oyun etkinliğinde yapılan etkinliklerin özelliklerini kavrayabilme.

Hedef Davranışları:

1. Oyun etkinliğinin önemini ve amaçlarını açıklama.
2. Oyun etkinliğinin uygulanışındaki işlem basamaklarını açıklama.
3. Oyun etkinliğinin çocuğa yararlarını açıklama.

Eğitim Durumu: Oyun etkinliğinde hareketli ve sakin oyunların yer aldığı açıklanır. “Deve – Cüce” oyununun çocukların dikkat ve hareket gelişimlerini destekleyici hareketli bir oyun olduğu vurgulanır. Oyun etkinliğinin uygulanışına ebe seçiminden başlanacağı ve oyuna çocukların ilgi ve istekleri doğrultusunda, süre dikkate alınarak devam edileceği açıklanır. Annelerin bu açıklamalar doğrultusunda etkinliği izlemeleri istenir. Etkinlik sonunda annelerin soruları varsa cevaplandırılır.

Değerlendirme :

Müzik Etkinliği: “Bugün Bayram” şarkısı

Hedef: Müzik etkinliğinde yapılan etkinliklerin özelliklerini kavrayabilme.

Hedef Davranışlar:

1. Müzik etkinliğinin önemini ve amaçlarını açıklama.
2. Müzik etkinliğinin uygulanışındaki işlem basamaklarını açıklama.
3. Müzik etkinliğinin çocuğa yararlarını açıklama.

Eğitim Durumu: Müzik etkinliğinin çocuklara zevk veren, özellikle duygusal gelişimlerini destekleyen bir etkinlik olduğu açıklanarak, şarkının bölünmeden bir bütün olarak öğretileceği ve tekrarlarla pekiştirileceği, vurgulanır. Annelerden etkinliği bu bilgilere dikkat ederek izlemeleri istenir. Etkinlik sonunda annelerin soruları varsa cevaplandırılır.

Değerlendirme:**Okuma – Yazmaya Hazırlık Etkinliği:**

- “5” sayısının tanıtılması, sayı ile ilgili sayma çalışmaları
- “5” sayısını pekiştirici bir çizgi tamamlama – boyama çalışması

Hedef: Okuma–yazmaya hazırlık etkinliğinde yapılan etkinliklerin özelliklerini kavrayabilme.

Hedef Davranışlar:

1. Okuma–yazmaya hazırlık etkinliğinin önemini ve amaçlarını açıklama.
2. Okuma–yazmaya hazırlık etkinliğinin uygulanışındaki işlem basamaklarını açıklama.
3. Okuma–yazmaya hazırlık etkinliğinin çocuğa yararlarını açıklama.

Eğitim Durumu: Okuma–yazmaya hazırlık etkinliğinin özellikle çocukların zeka gelişimlerini destekleyici bir etkinlik olduğu ve sayı kavramının bu etkinlik içinde yer aldığı annelere açıklanır. Sayı kavramının öğretilmesi ile ilgili kurallar ve işlem basamakları açıklanarak etkinlik annelere izlettirilir. Etkinlik sonunda annelerin soruları varsa cevaplandırılır.

Değerlendirme:

EK-4

Katılım Programı'nın 2.Aşamasına Ait Günlük Plan Örneği

4. Hafta: Konu/Çiçek Yetiştirebilirim.

1. Günün konusu: Hoşlandığım çiçekler (rengi, kokusu, görünüşü vb.)

Serbest Zaman Etkinliği:

-Çocukların evden getirdikleri çeşitli çiçekleri inceleme.

-Düz servis peçetelerini, plastik ya da kağıt tabakları çiçek desenleriyle süsleme.

Hedef: Serbest zaman etkinliğinde yapılan etkinliklere katılabılme.

Hedef Davranışlar:

1. Etkinlikte katılması beklenen aşamayı öğretmen rehberliğinde gerçekleştirmek.

2. Etkinliğin çocuğun gelişimine olan katkısını açıklamak.

Eğitim Durumu: Annelere, çocukların benzerlikler ve farklılıklar gibi özellikleri ayırtmalarına imkan veren, gözlem gücünün gelişimini destekleyen bir etkinlik yaptırılacağı açıklanır. Çocukların evlerinden getirdikleri canlı çiçekleri inceleme etkinliği sırasında, çiçeklerin renk, şekil, boyut vb. özellikleri hakkında sohbet edileceği açıklanır. Annelere, yapılacak sohbet etkinliğine çocuklarla birlikte, sorulan sorulara cevap vererek katılımlarının isteneceği açıklanır.

Çocukların gözlemleri doğrultusunda, peçete vb. malzemeleri süsleme çalışmasında gerekli malzemelerin dağıtılmasında, annelerden yardım isteneceği açıklanır.

Değerlendirme:

Türkçe Dil Etkinliği:

a) Hikaye öncesi : Konu ile ilgili sohbet

b) Hikaye öncesi : “Hikaye okuma” çalışması (Çiçek Hasta Olur mu?)

Hedef: Türkçe dil etkinliğinde yapılan etkinliklere katılabılme,

Hedef Davranışlar:

1. Etkinlikte katılması beklenen aşamayı öğretmen rehberliğinde gerçekleştirme.
2. Etkinliğin çocuğun gelişimine olan katkısını açıklama.

Eğitim Durumu: Annelere, sohbet etkinliğinde, söz hakkı isteyen bütün çocuklara düşüncelerini açıklamaları için eşit fırsat verilmesinin önemli olduğu vurgulanır. Sorulacak çeşitli sorularla, çocukların konu üzerinde düşünmelerinin sağlanacağı açıklanır. Annelere, sorulacak soruların cevaplanması aşamasında çocuklarla birlikte etkinliğe katılımlarının isteneceği açıklanır. “Hikaye Okuma” etkinliğinde dikkat edilmesi gereken noktalar vurgulanır. Annelere, etkinliğin çocukların hikayeyi rahat bir şekilde dinleyebilmeleri ve resimlerini görebilmeleri için yerleştirilmeleri aşamasında yardımlarının isteneceği açıklanır.

Değerlendirme:

Oyun Etkinliği: “Sek sek “ oyunu

Hedef: Oyun etkinliğinde yapılan etkinliklere katılabilme.

Hedef Davranışlar:

1. Etkinlikte katılması beklenen aşamayı öğretmen rehberliğinde gerçekleştirme.
2. Etkinliğin çocuğun gelişimine olan katkısını açıklama.

Eğitim Durumu: Oyun etkinliğinde ; oyunun, çocukların ilgileri doğrultusunda devam ettirilmesinin önemli olduğu açıklanır. Oyun etkinliği için sınıf ortamının hazır hale getirilmesinde annelerin yardımının isteneceği açıklanır. Oyunun kuralları belirtilerek, annelerden de çocuklarla birlikte oyun etkinliğinde yer almalarının isteneceği açıklanır.

Değerlendirme:

Müzik Etkinliği: Çiçeklerle ilgili özgün şarkı üretme

Hedef: Müzik etkinliğinde yapılan etkinliklere katılabilme.

Hedef Davranışlar:

1. Etkinlikte katılması beklenen aşamayı öğretmen rehberliğinde gerçekleştirme.
2. Etkinliğin çocuğun gelişimine olan katkısını açıklama.

Eğitim Durumu: Mőzik etkinliğinin, çocukları duygusal açıdan rahatlatan bir etkinlik olduğu vurgulanır. Bu etkinlikte, çocuklardan öncelikle bildikleri şarkıların sözlerini ve mőziđini değiştirmelerinin, daha sonraki aşamada ise kendi zgőn şarkılarını őretmelerinin isteneceği açıklanarak annelere, zgőn şarkılar őretme aşamasında etkinliğe katılmalarının isteneceği açıklanır.

Değerlendirme:

Okuma–Yazmaya Hazırlık Etkinliği: “1,2,3,4,5,6,” sayılarını pekiştirici bir alışma.

Hedef: Okuma –yazmaya hazırlık etkinliğinde yapılan etkinliklere katılabilme.

Hedef Davranışlar:

1. Etkinlikte katılması beklenen aşamayı ğretmen rehberliğinde gerçekleştirme.
2. Etkinliğin ocuğun gelişimine olan katkısını açıklama.

Eğitim Durumu: Okuma – yazmaya hazırlık etkinliğinin çocukların zeka gelişimlerinin desteklenmesindeki önemi vurgulanır. Etkinlikle ilgili çalışma kağıtları dağıtıldıktan sonra, yönergenin çocuklara açık ve anlaşılır bir şekilde anlatılacağı ve çocukların anlamadıkları noktaların açıklanarak, verilen sőrede çalışmayı tamamlamalarının bekleneceği belirtilir. Annelere, öğretmenle birlikte çocukların arasında dolaşarak etkinliği izleme aşamasında katılımlarının isteneceği açıklanır.

Değerlendirme:

EK-5

Katılım Programı'nın 3. Aşamasına Ait Günlük Plan Örneği

7. Hafta: Konu/Büyükler de Çocuktur

1. Günün Konusu: Bebekken nasıldık ?

Serbest Zaman Etkinliği:

- Çeşitli oyuncak bebekleri, bebek resimlerini ve canlı bir bebeği inceleme.

- Oyun hamuru ile çalışma.

Hedef: Serbest zaman etkinliğinde yapılan etkinliklere katılabilmek.

Hedef Davranışlar:

1. Etkinlikte katılması beklenen aşamaya uygun şekilde davranma.
2. Etkinliğin çocuğun gelişimine olan katkısını açıklama.

Eğitim Durumu: Annelere, bu hafta çocuklarla yeni bir konunun incelenmeye başlanacağı açıklanır. Konu ile ilgili olarak sınıfta bulunan oyuncak bebek figürlerinin, bebek resimlerinin, bebeklere ait eşyaların ve sınıfa davet edilen iki bebeğin inceleneceği açıklanır. Annelere, bu incelemeler sırasında öğretmenle birlikte “Bebekken nasıldık?” sorusunu çocuklara yönelterek onlarla birlikte konuyu tartışma aşamasında etkinliğe katılımlarının isteneceği açıklanır. Daha sonra oyun hamuru ile oyun etkinliğinde, öğretmenle birlikte sınıf ortamının hazır hale getirilmesi ve malzemelerin çocuklara dağıtılması aşamasında etkinliğe katılımlarının isteneceği açıklanır.

Değerlendirme:

Türkçe Dil Etkinliği:

a) Hikaye Öncesi : “Bebek” konulu özgün şiir üretme

b) Hikaye : “Hikaye Oluşturma” çalışması

Hedef: Türkçe dil etkinliğinde yapılan etkinliklere katılabılme.

Hedef Davranışlar:

1. Etkinlikte katılması beklenen aşamaya uygun şekilde davranma.
2. Etkinliğin çocuğun gelişimine olan katkısını açıklama.

Eğitim Durumu: Annelere, çocuklara yaratıcılıkları doğrultusunda “Bebek” konulu özgün şiir üretme çalışması yaptırılacağı açıklanır. Öncelikle istekli çocuklara söz hakkı verileceği belirtilerek, öğretmen ve çocuklarla birlikte özgün şiir üreterek etkinliğe katılımlarının isteneceği açıklanır. “Hikaye Oluşturma “ etkinliğinin, çocukların duygu ve düşünceleri doğrultusunda özgün hikayeler anlatabilecekleri bir çalışma olduğu açıklanarak, istekli çocuklara söz hakkı verme ve onların anlatımlarını, pekiştirici jest ve mimiklerle dinleme aşamasında etkinliğe katılımların isteneceği açıklanır.

Değerlendirme:

Oyun Etkinliği: Jimnastik hareketleri

Hedef: Oyun etkinliğinde yapılan etkinliklere katılabılme.

Hedef Davranışlar:

1. Etkinlikte katılması beklenen aşamaya uygun şekilde davranma.

2. Etkinliğin çocuğun gelişimine olan katkısını açıklama.

Eğitim Durumu: Annelere, çocuklara basit ve zorlayıcı olmayan bazı jimnastik hareketlerinin yaptırılacağı açıklanır. Hangi jimnastik hareketlerinin yaptırılacağı annelere gösterilir. Annelerden, çocuklarla birlikte sınıf ortamının etkinlik için hazır hale getirilmesinde ve çocuklara jimnastik hareketlerinin yaptırılması aşamasında katılımlarının isteneceği açıklanır.

Değerlendirme:

Müzik Etkinliği: Ritm çalışmaları

Hedef: Müzik etkinliğinde yapılan etkinliklere katılabilme.

Hedef Davranışlar:

1. Etkinlikte katılması beklenen aşamaya uygun şekilde davranma.
2. Etkinliğin çocuğun gelişimine olan katkısını açıklama.

Eğitim Durumu: Annelere, çeşitli ritm aletlerini kullanarak ritm çalışması yaptırılacağı açıklanır. Çocuklara ritm aletleri dağıtıldıktan sonra birkaç vuruşluk basit ritimler çıkartılarak bu ritimleri çocukların tekrar etmelerinin isteneceği açıklanır. Annelere, öğretmenin yapacağı ilk uygulamadan sonra etkinliğin devam ettirilmesi aşamasında katılımlarının isteneceği açıklanır.

Değerlendirme:

Okuma–Yazmaya Hazırlık Etkinliği:

- “Küçük – Büyük” kavramının açıklanması
- Kavrama uygun boyama çalışması

Hedef: Okuma – yazmaya hazırlık etkinliğinde yapılan etkinliklere katılabilme.

Hedef Davranışlar:

1. Etkinlikte katılması beklenen aşamaya uygun şekilde davranma.
2. Etkinliğin çocuğun gelişimine olan katkısını açıklama.

Eğitim Durumu: Annelere, “Küçük-Büyük” kavramının sınıftaki çeşitli eşya, araç ve gereçlerin kullanılarak açıklanacağı belirtilir. Aynı nesnelerden büyük ve küçük olanların örneklerinin gösterilerek çocuklara kavramın somut bir şekilde örneklendirileceği açıklanır. Annelerden, öğretmenden sonra sınıftaki eşya, araç ve gereçleri kullanarak kavramı açıklama aşamasında etkinliğe katılımlarının isteneceği açıklanır. Kavramı pekiştirici olarak verilen boyama çalışmasında da, çocukların çalışmalarını öğretmenle birlikte izleyerek etkinliğe katılımlarının isteneceği açıklanır.

Değerlendirme:

EK-6

Annelerin Oyun Etkinliğine Katılım Düzeylerinin Aşamalandırılması

Oyun Etkinliği Aşamalar	Hedef ve Hedef Davranışlar	Katılım Düzeyi
1.Aşama	Hedef: Oyun etkinliğinde yapılan etkinliklerin özelliklerini kavrayabilme. Hedef Davranışlar 1. Oyun etkinliğinin önemini ve amaçlarına açıklama. 2. Oyun etkinliğinin uygulanmasındaki işlem basamaklarını açıklama. 3. Oyun etkinliğinin çocuğa yararlarını açıklama.	Anneler bu aşamaya sadece gözlem yaparak katılırlar
2. Aşama	Hedef: Oyun etkinliğinde yapılan etkinliklere katılabilme. Hedef Davranışlar 1. Etkinlikte katılması beklenen aşamayı öğretmen rehberliğinde gerçekleştirme. 2. Etkinliğin çocuğun gelişimine olan katkısını açıklama.	Anneler bu aşamaya, çocuklarla birlikte sınıf ortamının hazırlanmasına yardım ederek ve oyunda yer alarak katılırlar.
3.Aşama	Hedef: Oyun etkinliğinde yapılan etkinliklere katılabilme. Hedef Davranışlar: 1. Etkinlikte katılması beklenen aşamaya uygun şekilde davranma. 2. Etkinliğin çocuğun gelişimine olan katkısını açıklama.	Anneler bu aşamaya, öğretmenden sonra oyunla ilgili kuralları çocuklara açıklayarak ve oyunun oynatılmasına rehberlik ederek katılırlar.

Katılım programının 1. aşaması (Gözlem)

Katılım programının 2. aşaması (Çocuklarla birlikte etkinliğe katılma)

Katılım programının 3. aşaması (Öğretmen rehberliğinde etkinliği uygulama)

Ev ziyaretleri

Sınıf içinde kullanılmak üzere materyal hazırlama

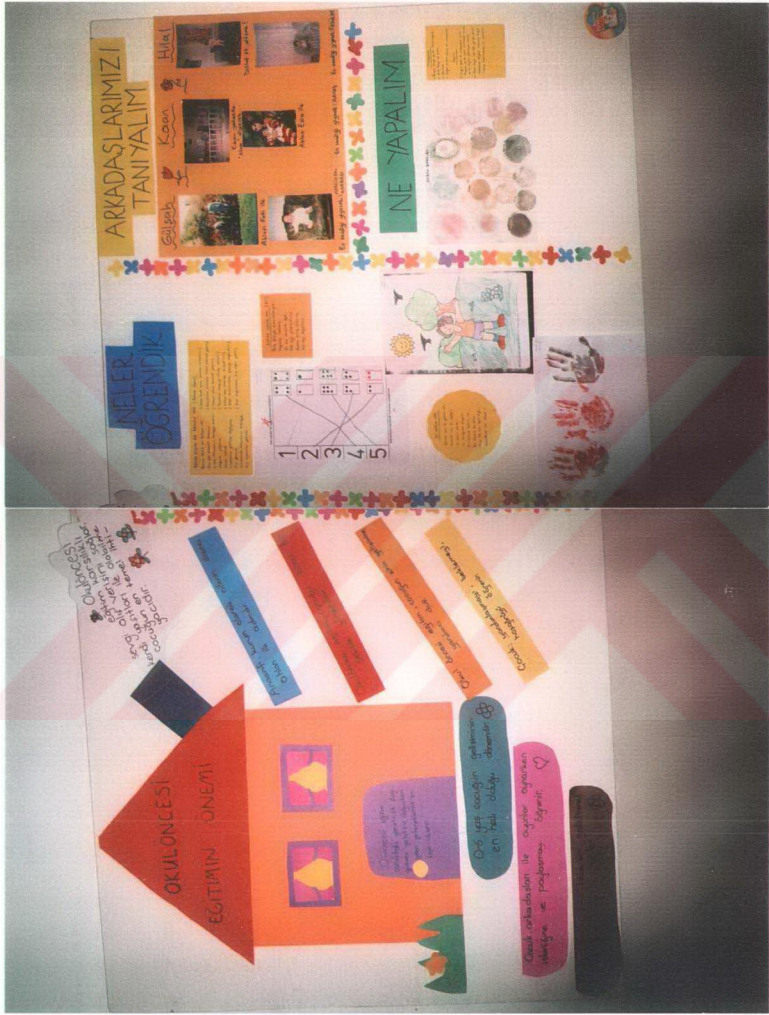
Eğitim – öğretim saatleri dışında yapılan sınıf temizliği

Sınıf partisi

Evde anne – çocuk işbirliği ile proje çalışması

Bülten Panosu